

SAMORZĄD

RODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

No. 24.

Warszawa, 13-go czerwca 1926 r.

Cena numeru 1 złoty.

№ 9. Iwaro Stabielew
Insp. Sk. 69
Novy
Administ. M. S.

WAPNO NA BIEŻĄCY SEZON BUDOWLANY

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych, przyjąwszy
dn. 1 kwietnia r. b.

wyłączne przedstawicielstwo
**Zakładów Wapiennych „Jaworznia“ pod Kielcami
dla Samorządów,**

poleca na bieżący sezon wapno grube, budowlane,
po Zł. 26 gr. 50 za tonnę loco st. Kolej. Piekoszków
(pod Kielcami).

Wapno Jaworzyńskie

wypalane jest z czystego marmuru, w piecach gazowych. Przed wysyłaniem jest rafowane przez siatkę, dla usunięcia miazgi.

Analiza chemiczna wapna jaworzyńskiego wykazała
99. 44% czystego wapna.

Dla otrzymania 1 metra sześciennego lasowanego wapna potrzeba 275 do 280 kilogr. suchego wapna jaworzyńskiego.

Dla oszczędzenia na transporcie, wskazane jest kupowanie wapna wysokoprocentowego, jakim jest Wapno Jaworzyńskie.

Wapno wysyłane jest zasadniczo za zaliczeniem kolejowem, jednak Wydziałem Powiatowym udzielamy kredytu wekslowego do wysokości 75% zamówienia, przyczem weksle winny być przesyłane wraz z zamówieniem i zadatkiem w gotówce.

Zamówienia skierowywać należy pod adresem Zrzeszenia Samorządów Powiatowych. (Warszawa, Leszczyńska 6). Skrót telegr. „Sampow“, telefon międzymiastowy 177-30, konto P. K. O. dla przesyłania gotówki 50.185.

UWAGA I: Miejsce płatności weksli powinno być wyznaczone tam, gdzie jest Oddział, lub też zastępstwo Banku Polskiego.

UWAGA II: Zmiany cen będą ogłaszane w „Samorządzie“.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO.

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH POLSKICH.
NUMER POJEDYNCZY I ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE POCZT. KASY OSZCZ. M 1520.

ADMINISTRACJA „SAMORZĄDU” —
WARSZAWA, LESZCZYŃSKA 6.
TELEFON 301-93.
CZYNNE OD GODZINY 8 DO 3.
REDAKCJA—KOPERNIKA 30.
TELEFON 131-92 i 225-50.

Redakcja rękopisów nie zwraca.

OGŁOSZENIA ZWYKŁE ZA TEKSTEM
STRONA—200 ZŁ. POL. OGŁOSZENIA CYFROWE, ILU-
STROWANE I W TEKŚCIE o 50 proc. DROŻEJ, OGŁO-
SZENIA ZWIĄZKÓW SAMORZĄDOWYCH DOSTAR-
CZONE BEZPOŚREDNIO DO ADMINISTRACJI o 35 proc.
TANIEJ. OGŁOSZENIA NADEŚLANE BEZ PODANIA
WYMIARU. DRUKUJE SIĘ NA 1/4 STRONY.

Redaktor Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Józef Bek, pos. Aleksander Bogusławski, Stefan Boguszewski, Wacław Gajewski,
Władysław Korsak, Joachim Wołoszynowski.

ROK VIII.

WARSZAWA, 13-go CZERWCA 1926 R.

Nr. 24.

TREŚĆ Nr. 24. 1) Jedna ze spraw sezonowych. — J. Bek. 2) Wydatki związków komunalnych województwa warszawskiego według budżetów na r. 1926. — S. Podwiński. 3) W sprawie działalności P. D. U. W. — J. Ostoja. 4) Przegląd ustawodawstwa. 5) Dookoła spraw samorządowych. 6) Z życia samorządu. 7) Komunikaty. 8) Gmina wiejska i miejska: a) Małopolska gmina wiejska i jej gospodarka finansowa — dawniej a dziś. — Bolesław Kobak. b) Z gmin. 9) Poradnik samorządowy. 10) Ogłoszenia.

Jedna ze spraw sezonowych.

Stan gospodarstwa społecznego w Polsce ciągle niezadawalający. Wszyscy już wiemy — dlaczego. Mieliśmy czas dobrze to poznać; i obliczyliśmy niedobory i ujawniliśmy przyczyny: powojenny kryzys przemysłowy całej Europy; zbyt forsowna budowa państwowości w kraju, zniszczonym i obdartym; wroga działalność sąsiadów z zachodu i wschodu (wojna celna z Niemcami, agitacja bolszewicka wewnętrzna)... Chodzimy więc pełni niepokoju, pytamy siebie nawzajem: co będzie, co dalej, czy już mamy zginąć? — Nie zadawała nas rada, rozlegająca się zewsząd, od rzeczoznawców zagranicznych i od własnych mężów stanu i ekonomistów, rada w dwóch przykazaniach: *pracujcie i oszczędzajcie!* Odpowiadamy bowiem: bez kapitału nie może być wydanej pracy, a bez pracy niema oszczędności. Zagraniczna pożyczka przyjść musi, — ale nie przychodzi: nie wierzą nam, nie mają zaufania.

A tymczasem „wielkie naturalne bogactwa” Polski, olbrzymia płodność rasy, jej wysokie utalentowanie wprawiają w podziw cudzoziemców, do kraju naszego zagląających.

Cóż więc pozostaje, zanim — jak ciepły deszcz majowy na ziemię zoraną i zasianą — spadnie na warsztaty pracy naszej błogosławieństwo kapitału zagranicznego? Pozostaje praca we wszystkich dziedzinach, gdzie właśnie kapitał wielki nie odegra decydującej roli. Wiele jest do zrobienia tam, gdzie jako czynnik twórczy przeważa praca i zrzeszenie drobnych usiłowań. Nie wiele to wahaży na ogólnym niedoborze gospodarczym, ale przysporzy niewątpliwie więcej, niż bezradne biadanie. Nie poruszając tu wszystkich tych licznych przed-

sięwzięć, zwrócić chcielibyśmy uwagę na jedno z „nie-wyzyskanych bogactw przyrodzonych”: na zdrojowiska i letniska. Właściwie idzie tylko o przypomnienie. Sprawie tej poświęciliśmy w roku ubiegłym sporo rozważań: i na łamach pisma i w konferencjach osobnego zjazdu przedstawicieli samorządu w Nowym Sączu. *) Zbadano tam i roztrząsnięto zagadnienie podniesienia dziesiątek miejscowości z źródłami leczniczymi i setek — mających wszystkie warunki stacji klimatycznych. Ustalono tam to wszystko, co winno i może uczynić państwo, co samorząd, a co właściciele nieruchomości miejscowych. Wysunięto na pierwszy plan konieczność stosowania przymusu ustawowego, jak również to, w jakim kierunku ma iść zmiana i ulepszenie istniejących ustaw o urządzeniu uzdrowisk, włączając tu i ustawę budowlaną. Mała wydajność w pracach ciał ustawodawczych nie rokuje szybkich posunięć w załatwieniu i tej sprawy. Samorząd powiatowy tedy musi uczynić wszystko to, co tylko jest w jego mocy w granicach dzisiejszych uprawnień, własnymi funduszami lub w drodze nadzoru nad gminami. Jako cel: usuwanie niedogodności dojazdu i pobytu w uzdrowiskach, odstręczających upragnionych gości. A zatem *naprawa dróg kołowych*, jako dojazdowych od najbliższej stacji kolejowej, *uporządkowanie*

*) Artykuły: „Czas zająć się uzdrowiskami” Nr. 39, „Potrzeby naszych letnisk” Nr. 43, „Z życia samorządu”, „Samorząd wobec problemu zdrojowisk i uzdrowisk polskich”, „Na marginesie I zjazdu samorządowego powiatów podgórskich w Nowym Sączu” — Nr. 46.

ulic, jezdn i chodników, urządzenie oświetlenia, zapewnienie dobrej wody do picia. Te elementarne ulepszenia nie wymagają wielkich nakładów pieniężnych i mogą być dokonane przeważnie przez zarządy gmin przy zastosowaniu bardzo energicznego wymagania ze strony władzy nadzorczej, z jaką taką pomocą finansową, użyciu szarwarku i wprowadzeniu odpowiednich opłat i dopłat.

Osobną sprawę stanowi pohamowanie krótkowzrocznej chciwości właścicieli domów mieszkalnych i pensjonatów. Była ona przez pewien czas trzymana na wodzy przez konkurencję zagranicznych uzdrowisk, gdzie pobyt jest przyjemniejszy i tańszy. Niestety, konieczność powstrzymania wyjazdów zagranicę dla zapobieżenia wywożenia waluty, podyktowała rządowi nałożenie wysokich opłat paszportowych. Wspomniani właściciele nieruchomości wnet wyzyskali tę okoliczność i „wysokość tej opłaty od razu dobili do cen zagranicznych i w ten sposób wypośredkowali ceny własne”. *) Energiczne zarządzenia i konferencje z właścicielami tymi (praktykowane np. przez starostę pow. Warszawskiego) niewielkie, jednak pewne dodatnie rezultaty wydać mogą.

Nie obojętną jest też sprawa reklamy. Znamy wiele powiatów, bardzo szczerze obdarowanych przez naturę w miejscowości ze wszechmiar zasługujące jeśli już nie na podniesienie do godności stałych stacji klimatycznych, to w każdym razie do ściągnięcia ożywionego ruchu turystycznego. Nikt jednak w dalszych okolicach kraju o tem nie wie. Odpowiednie wydawnictwa, zawierające malownicze opisy, zdjęcia fotograficzne i mapki najprostsze wskazujące drogi i ścieżki, nie przekroczyłyby możliwości finansowej ciał samorządu.

Podgórskie i górskie powiaty, trapione stałym niedoborem plonów rolniczych, odarte z największego swego skarbu — lasów iglastych i bukowych, z wielką ilością opadów atmosferycznych i nieprzepuszczalnym ilasto-kamienistym podglebiem, muszą z natury rzeczy szukać źródeł dochodu w ruchu letniskowym i turystycznym z innych dzielnic Polski. Rzeczą jest czynników samorządu powiatowego zainicjowanie właściwej polityki komunalnej w tej dziedzinie. Przeprowadzenie lustracji gospodarki gminnej jeszcze w obecnym przedsezonowym okresie, odpowiednie konferencje z radami gminnymi, właścicielami nieruchomości i innymi wpływowymi czynnikami — mogłyby stać się zapoczątkowaniem nowej ery w rozwoju kilkuset gmin naszego pięknego kraju.

Na wspomnianej konferencji w Nowym Sączu poruszono sprawę tworzenia związków gmin w celu wykorzystania zasobów przyrodzonych, spoczywających bądź w zdrojach mineralnych, bądź w klimacie leczniczym, bądź w pięknie krajobrazu. Będzie więc na miej-

scu przytoczenie tu wiązanki danych o „Związku celowym dla eksploatacji wybrzeża morskiego” z siedzibą w Pucku, pracującym pod przewodnictwem starosty puckiego.

Członkami związku są powiatowe związki samorządowe: pucki i wejherowski, oraz 30 gmin (jednowioskowych) i 13 obszarów dworskich, leżących na przestrzeni 7 klm. od wybrzeża morskiego. Zadaniem Związku jest wyzyskanie wybrzeża morskiego dla celów zdrowotnych, turystycznych i gospodarczych. Zadanie to spełnić zamierza związek przez: 1) ułożenie jednolitego planu zabudowy całego wybrzeża morskiego, uwzględniając pomieszczenia i urządzenia dla kuracjuszków i turystów, dla celów naukowych, przemysłowych i aprowizacyjnych; 2) ułożenie jednolitego planu poparcia rozwoju rybołówstwa morskiego, i 3) planu wybudowania połączeń komunikacyjnych. Władze Związku stanowią: zebranie delegatów i wybrany przez nie przewodniczący, któremu do pomocy zebranie delegatów wybiera wydział z 6 członków złożony. Nadzór nad działalnością Związku wykonywa wojewoda. Dochody Związku stanowią: opłaty za używanie urządzeń Związku, świadczenia adjacjentów, taksy, dotacje członków, dotacje związków samorządowych lub państwowych, dochody z przedsiębiorstw. Niepokryty temi dochodami niedobór rocznego budżetu pokrywają członkowie, przy czem powiatowe związki samorządowe: pucki i wejherowski pokrywają łącznie 25% niedoboru w stosunku do przypisanych w tych powiatach państwowych podatków dochodowych. Związek ten rozpoczął działalność swoją niedawno, bo dopiero w r. 1924. Do tego czasu wybudował w Helu łazienki, znakomicie urządzone, kosztem blisko 32.000 zł.

Nie oglądając się więc ani na brak zupełnie odpowiednich ustaw, na niedoścignioną wielką pożyczkę zagraniczną, na niedomagania władz centralnych, nie poddając się pesymistycznym nastrojom chwili, samorząd winien zawsze stać na baczność i zadania swoje jako wyraz samopomocy i samoradności społecznej pełnić. W stosunku do uzdrowisk trzeba uczynić wszystko możliwe, bo tu idzie o zaoszczędzenie kapitału pieniężnego, wywożonego zagranicę, od nas przecież zamożniejszą i o wzmożenie kapitału zdrowia — źródła pracy i tworzenia zasobów.

Józef Bek.

*) „Zdrowie”, czerwiec, str. 358.

Wydatki związków komunalnych Województwa Warszawskiego według budżetów na rok 1926.

Pragnąc scharakteryzować wydatki związków samorządowych Województwa Warszawskiego według preliminarzy budżetu administracyjnego na rok 1926, zebrałem cały materiał w 4-ry tablice, przy czem

I-sza dotyczy wydatków 294 gmin wiejskich, II-ga — 56 miast niewydziałonych i 3 wydzielonych, III-cia — 23 powiat. zw. komunalnych, a ostatnia zestawia ogólne wyniki, stwierdzając, że w r. 1926 wszystkie związ-

TABLICA I. Zestawienie wydatków gmin wiejskich Województwa Warszawskiego według budżetów administracyjnych na rok 1926 i 1925.

L. P.	NAZWA POWIATU	Liczba gmin wiejskich	Liczba ludności gmin wiejskich	Liczba morgów opodat- kowanych	Suma wydatków wszystkich gmin wiejskich w powiecie				Suma niedoborów bu- dżetowych gmin wiej- skich w 1926 r. pokrytych	
					preliminowanych na 1926r.		preliminowanych na 1925r.		z podatków wyrównaw.	z zapomóg pow.
					zwyyczajnych	nadzwyczaj.	zwyyczajnych	nadzwyczaj.		
1	Błonie	13	72,884	174,464	390,384	57,488	506,327	27,657	94,345	—
2	Ciechanów	10	56,419	207,753	193,879	—	167,425	—	81,095	—
3	Costynin	11	65,709	177,282	261,130	—	245,800	—	83,212	—
4	Grójec	18	104,129	277,329	486,487	13,345	241,288	11,812	90,499	—
5	Kutno	12	73,900	156,216	474,528	35,030	376,964	40,360	77,233	—
6	Lipno	16	82,234	235,640	411,820	21,762	379,077	26,110	68,754	—
7	Łowicz	10	83,149	209,513	296,014	39,844	267,657	35,930	112,349	—
8	Maków	8	98,949	181,835	171,618	350	196,244	7,100	59,578	—
9	Mińsk-Maz.	16	79,345	216,580	353,910	3,390	337,048	40,300	93,211	—
10	Mława	14	71,779	243,876	264,003	109,727	288,595	171,300	108,283	—
11	Nieaszawa	13	85,488	199,778	290,748	53,129	319,247	54,494	70,469	—
12	Płock	15	79,538	239,967	377,436	14,293	328,162	2,800	127,291	—
13	Płońsk	12	65,377	217,220	297,965	—	267,782	—	172,192	—
14	Przasnysz	10	47,743	199,872	169,493	—	192,937	—	80,320	—
15	Pułtusk	11	74,060	245,942	372,720	31,260	300,738	45,600	151,064	2,000
16	Radzymin	10	62,060	186,207	290,174	17,500	272,595	79,938	93,430	—
17	Rawa	14	69,930	194,300	311,954	—	290,892	31,831	84,183	—
18	Rypin	14	63,600	206,938	280,832	84,450	341,212	186,108	107,000	3,000
19	Sierpc	13	55,572	194,990	211,308	22,728	203,707	39,652	94,876	—
20	Skierniewice	8	48,173	129,397	191,211	26,218	153,690	49,275	62,713	—
21	Sochaczew	10	58,877	168,025	284,909	1,800	301,943	9,000	73,879	4,598
22	Warszawa	23	154,937	279,643	766,374	2,250	904,045	43,742	149,490	18,799
23	Włocławek	13	67,347	200,689	270,854	33,405	468,590	—	110,946	2,302
	Razem . .	294	1,671,199	4,743,456	7,419,751	567,969	7,351,915	903,009	2,246,412	30,699

ki samorządowe zamierzają wydatkować łącznie zł. 39.309.011.— wobec 39.555.945.— preliminarzowanych na r. 1925. Sumy te obejmują wydatki zwyczajne i nadzwyczajne po potrąceniu zwrotów i sum przechodnich, oraz po włączeniu do budżetu jedynie czystych zysków, wzgl. strat przedsiębiorstw samorządowych.

Wydatki gmin wiejskich, których Województwo liczy 294, zamykają się sumą zł. 7.987.720.— w r. 1926, co stanowi 20,4% ogólnej sumy, gdy w r. 1925 analogiczne sumy wynoszą zł. 8.254.924 i 20,9%. Wydatki nadzwyczajne w stosunku do zwyczajnych są tu stosunkowo niskie i procentowo niższe, niż w budżetach innych typów zw. samorządowych, gdyż wynoszą w r. 1926 zł. 567.969 i 7,1% ogólnych wydatków gminnych.

Przeciętne obciążenie 1 mieszkańca wsi na terenie Województwa wydatkami gmin wiejskich wynosi w r. 1926 zł. 4 gr. 78 (w tem nadzwyczajnymi gr. 34), w r. 1925 zł. 4 gr. 93 (nadzwyczajnymi gr. 54). Powyższa suma jest bliską przeciętnej dla b. Kongresówki z r. 1925 i wynoszącej 4 zł. 71 gr. *).

W dochodach gmin wiejskich prawie wyłącznym źródłem opodatkowania jest ziemia; obciążona jest ona w r. 1926 na rzecz gmin wydatkami w wysokości 1 zł. 69 gr. na 1 mórg, w r. 1925 — zł. 1 gr. 74. Przeciętna

ta na Województwo jest dość powszechna, lecz nie można nie zwrócić uwagi, że panuje tu jednak pewna różnorodność, wynikająca z różnego stopnia intensywności gospodarki samorządowej i z przyrodzonych warunków zamożności danego powiatu. I tak dla dwóch najzamożniejszych powiatów sumy wydatków gminnych wynoszą: w powiecie Kutnowskim na 1 mórg zł. 3 gr. 26, na 1 mieszkańca 6 zł. 89 gr., a w powiecie Warszawskim na 1 mórg 2 zł. 71 gr., na 1 mieszkańca 4 zł. 96 gr. Są to więc cyfry 2-krotnie wyższe od przeciętnych. W powiecie Przasnyskim na 1 mórg przypada wydatków 85 gr., na 1 mieszkańca 3 zł. 55 gr., a w powiecie Ciechanowskim odnośne cyfry wynoszą 93 gr. i 3 zł. 44 gr.

Tablica II-ga, dotycząca wydatków 56 miast nie-wydziałonych i 3 wydziałonych, liczących ogółem 472.308 głów ludności, co stanowi 21,9% ogólnej liczby ludności, zamyka się cyfrą na r. 1926 zł. 16.146.107, t. j. 41,1% ogólnej sumy wydatków zw. samorządowych. Jest to wzrost w stosunku do r. 1925, w którym ogólne wydatki wynosiły zł. 13.814.445 i 34,8% ogółu. Wydatki nadzwyczajne w stosunku do zwyczajnych są stosun-

*) Dr. M. Jaroszyński. Gospodarka gmin wiejskich. Str 37.

TABLICA II. Zestawienie wydatków gmin miejskich Województwa Warszawskiego według budżetów administracyjnych na rok 1926 i 1925.

L. P.	NAZWA POWIATU WZGL. MIASTA WYDZIELONEGO	Liczba gmin miejskich niewydz.	Liczba ludności gmin miejskich	Suma wydatków wazytakich gmin miejskich nie- wydziel. z powiatu wzgl. miasta wydzielonego			
				preliminowanych na 1926r.		preliminowanych na 1925r.	
				zwyczajnych	nadzwyczaj.	zwyczajnych	nadzwyczaj.
1	Błonie	3	21,559	327,247	167,886	354,011	193,779
2	Ciechanów	1	12,008	136,200	128,800	343,360	25,440
3	Gostynin	2	12,432	270,851	122,117	225,672	58,641
4	Grójec	4	23,515	227,459	91,300	154,182	47,206
5	Kutno	3	26,383	390,217	371,442	377,792	299,008
6	Lipno	2	11,158	139,346	130,050	152,577	170,000
7	Łowicz	1	16,005	352,807	18,500	367,219	253,550
8	Maków	2	9,495	132,691	11,950	132,872	22,000
9	Mińsk-Maz.	2	16,498	246,979	23,000	280,924	18,031
10	Mława	1	17,141	266,344	188,026	279,808	45,000
11	Nieszawa	4	16,200	190,490	116,792	218,455	130,061
12	Płock	1	4,307	49,535	—	55,392	—
13	Płońsk	1	9,218	157,000	15,000	181,700	—
14	Przasnysz	2	8,409	203,251	—	169,935	—
15	Pułtusk	4	32,290	347,752	225,822	317,504	206,254
16	Radzymin	2	10,485	306,573	126,600	254,907	186,000
17	Rawa	3	13,691	270,851	122,117	225,672	58,641
18	Rypin	2	11,430	251,100	302,100	220,935	172,000
19	Sierpc	3	17,720	209,979	75,700	190,889	34,385
20	Skierniewice	1	15,298	251,235	—	141,791	426
21	Sochaczew	1	5,063	101,824	114,324	95,784	36,820
22	Warszawa	5	50,994	781,611	342,467	875,040	361,477
23	Włocławek	6	16,906	185,812	70,407	283,591	—
Razem niewydziałonych . .		56	378,205	5,784,617	2,759,283	5,882,886	2,308,078
1	Płock	1	28,214	823,515	682,890	775,665	189,900
2	Włocławek	1	40,339	1,304,552	3,516,250	1,116,958	2,280,958
2	Żyrardów	1	25,550	465,000	810,000	354,000	906,000
Razem wydzielonych . .		3	94,103	2,593,067	5,009,140	2,246,623	3,376,858
Razem gmin miejskich . .		59	472,308	8,377,684	7,768,423	8,129,509	5,684,936

kowo bardzo wysokie i wyższe niż w innych typach samorządu terytorjalnego, gdyż w r. 1926 stanowią 48,2% ogólnej sumy wydatków miejskich, w r. 1925 — 41,2%. Stosunek ten inaczej wygląda na terenie budżetów miast niewydziałonych, a inaczej — miast wydzielonych; te ostatnie mają głównie rozbudowany budżet nadzwyczajny, oparty przeważnie na kredycie, który w dużej części nie będzie zrealizowany. Natomiast wydatki nadzwyczajne miast niewydziałonych oparte są przeważnie na wpływach zwyczajnych i stanowią również i odpowiednie obciążenie dla ludności, nietylko zresztą wyłącznie danego miasta, lecz częstokroć i okolicznej ludności wiejskiej (opłaty rogatek, placowe, targowe, netto zysk z rzeźni i t. p.).

Ogólne obciążenie wydatkami 1 mieszkańca miast Województwa Warszawskiego, z zastrzeżeniem uczy-

nionem powyżej co do źródeł dochodowych, wynosi w r. 1926 zł. 34 gr. 18, w tem wydatki zwyczajne zł. 17 gr. 72, co stanowi około 4-krotnie wyższą sumę w stosunku do wydatków gmin wiejskich.

Miasta Województwa Warszawskiego są skupieniami miejskimi o bardzo różnym charakterze: są tu miasteczka o liczbie ludności poniżej 2,000, sześć miast ma od 15.000 — do 25.000, zaś 3 ponad 25.000, dlatego też porównanie ich pomiędzy sobą i wysnuwanie ogólnych wniosków jest dość zawodne i mniej celowe, niż np. przy omawianiu stosunków gmin wiejskich.

W każdym razie należy stwierdzić, że różnice są b. znaczne i przeciętna wydatków zwyczajnych w r. 1926, wynosząca zł. 17 gr. 72, w mieście Włocławku wynosi zł. 32 gr. 10, a w m. Wyszogrodzie pow. Płockiego, liczącym 4,307 głów ludności, dochodzi tylko do

TABLICA III. Zestawienie wydatków powiatowych związków komunalnych Województwa Warszawskiego według budżetów administracyjnych na rok 1926 i 1925.

L. P.	NAZWA POWIATU	Liczba gmin wiejskich	Liczba gmin miejsk. nie- wyzd.	Liczba ludności			Liczba mor- gów opodat- kowanych	Suma wydatków powiatowych związków komunalnych			
				W gmi- nach wiej- skich	w gmin. miejskich	Razem		preliminowana na r. 1926.		preliminowana na r. 1925.	
								zwyczajnych	nadzwyczajn.	zwyczajnych	nadzwyczajn.
1	Błonie	13	3	72,884	21,559	94,443	174,464	516,988	185,640	601,044	318,000
2	Ciechanów	10	1	56,419	12,008	68,427	207,753	457,648	389,215	329,785	306,625
3	Gostynin	11	2	65,709	12,432	78,141	177,282	544,870	55,000	426,379	198,000
4	Grójec	18	4	104,129	23,515	127,644	277,329	610,400	18,600	777,826	98,174
5	Kutno	12	3	73,900	26,383	100,283	156,216	644,500	48,200	938,929	122,000
6	Lipno	16	2	82,234	11,158	93,392	235,640	328,400	135,000	374,258	135,600
7	Łowicz	10	1	83,149	16,005	99,154	209,513	469,578	129,800	933,762	293,445
8	Maków	8	2	48,949	9,495	58,444	181,835	393,476	16,000	417,971	56,177
9	Mińsk-Maz.	16	2	79,345	16,498	95,843	216,580	240,518	190,250	412,249	102,190
10	Mława	14	1	71,779	17,141	88,920	243,876	305,337	463,186	258,692	299,505
11	Nieszawa	13	4	85,488	16,200	101,688	199,778	556,961	111,987	464,961	350,700
12	Płock	15	1	79,538	4,307	83,845	239,967	840,612	227,972	609,896	531,769
13	Płońsk	12	1	65,377	9,218	74,595	217,220	390,795	—	635,073	—
14	Przasnysz	10	2	47,743	8,409	56,152	199,872	555,278	48,500	420,330	—
15	Pułtusk	11	4	74,060	32,290	106,350	245,942	713,958	282,215	597,829	69,185
16	Radzymin	10	2	62,060	10,485	72,545	186,207	688,140	38,000	677,395	231,360
17	Rawa	14	3	69,930	13,691	83,621	194,300	359,252	168,750	446,635	55,520
18	Rypin	14	2	63,600	11,430	75,030	206,938	398,115	64,400	418,880	49,100
19	Sierpc	13	3	55,572	17,720	73,292	194,990	479,693	198,300	363,596	62,500
20	Skierniewice	8	1	48,173	15,298	63,471	129,397	316,300	208,000	400,140	600,000
21	Sochaczew	10	1	58,877	5,063	63,940	168,025	379,308	178,385	621,164	134,871
22	Warszawa	23	5	154,937	50,994	205,931	279,643	1,123,466	31,140	1,407,641	202,920
23	Włocławek	13	6	67,347	16,906	84,253	200,689	573,051	—	734,500	—
	Razem . .	294	56	1671199	378,205	2059404	4,743,456	11,986,644	3,188,540	13,268,935	4,217,641

zł. 11 gr. 50, jest jednak przeszło 2-krotnie wyższą od przeciętnej dla gmin wiejskich.

Przystępując do omówienia wydatków powiat. zw. komunaln., opracowanych w tablicy III, należy na wstępie stwierdzić, że poszczególne pow. zw. komunalne różnią się między sobą dość znacznie, zarówno liczbą ludności (np. pow. Warszawski 205.931 głów, Przasnyski 56.152) jak i liczbą morgów podatkowych (np. powiat Warszawski, Grójecki z górą 275.000, a Skierniewicki 129.397 morg). Te różnice mają doniosły wpływ na wysokość budżetu. Ogólna suma wydatków w r. 1926 ma wynosić zł. 15.175.184.—, zaś w r. 1925 zł. 17.486.575, zaś wydatki dokonane w r. 1924 wynosiły zł. 9.057.000.— W stosunku do ogólnej sumy wydatków wszystkich zw. komunalnych w r. 1926, wynoszącej zł. 39.309.011.— wydatki pow. zw. kom. stanowią 38,5%; w r. 1925 cyfry te wynoszą zł. 39.555.945 i 44,3%.

Stosunek wydatków nadzwyczajnych do zwyczajnych na r. 1926 jest tu niższy od analogicznych cyfr odnośnie miast, gdyż wynosi 20,9% ogólnej sumy wydatków, wyższy jednak jest od 7,1% wydatków nadzwyczajnych wegetacyjnych budżetów gmin wiejskich.

Ogólne obciążenie wydatkami powiat. zw. kom. 1

mieszkańca wynosi w r. 1926 zł. 7 gr. 36, w r. 1925 zł. 8 gr. 49, zaś wydatki faktycznie dokonane w r. 1924 średnią cyfrą dały 4 zł. 72 gr.

Obciążenie 1 morga wydatkami w r. 1926 wyniosło zł. 3 gr. 13, w r. 1925 — zł. 3 gr. 68.

Przeciętne obciążenie 1 mieszkańca w sumie zł. 7 gr. 36 w r. 1926 w poszczególnych powiatach przedstawia się różnolicie,—przyczem różnice są dość znaczne, gdyż najwyższe obciążenie w powiecie Płockim dochodzi w r. 1926 do sumy zł. 12 gr. 75 zaś najmniejsze obciążenie zł. 4 gr. 93 ma miejsce w powiecie Grójeckim, oraz zł. 4 gr. 96 w powiecie Lipnowskim.

W tablicy IV zestawilem cyfry, dotyczące ogólnej sumy wydatków wszystkich zw. samorząd. na terenie danego powiatu, oraz osobno podałem wydatki miast wydzielonych. Przeciętne wydatki na 1 mieszkańca wszystkich zw. samorz. danego powiatu w r. 1926 wyniosły zł. 15,39, w r. 1925 — zł. 16,48. W poszczególnych powiatach różnice są dość znaczne, gdyż najwyższe obciążenie w powiecie Radzymskim wynosi w r. 1926 zł. 20 gr. 22, najniższe w powiecie Grójeckim zł. 11 gr. 34.

TABLICA IV. Ogólne zestawienie wydatków wszystkich związków komunalnych Województwa Warszawskiego według budżetów administracyjnych na r. 1925 i 1925.

L. P.	NAZWA POWIATU WZGL. MIASTA WYDZIELONEGO	Liczba ludności	Suma wydatków gmin i powiat. zw. komunaln. wzgl. miast wydzielonych			
			preliminowan. na r. 1926.		preliminowan. na r. 1925.	
			zwyyczajnych	nadzwyczajn.	zwyyczajnych	nadzwyczajn.
1	Błonie	94,443	1,234,619	411,014	1,461,382	539,436
2	Ciechanów	68,427	787,727	518,015	840,570	332,065
3	Gostynin	78,141	1,076,851	177,117	897,851	256,641
4	Grójec	127,644	1,324,346	123,245	1,173,296	157,192
5	Kutno	100,283	1,509,245	454,672	1,693,685	461,368
6	Lipno	93,392	879,566	286,812	905,912	331,710
7	Łowicz	99,154	1,118,399	188,144	1,568,638	582,925
8	Maków	58,444	697,785	28,300	747,087	85,277
9	Mińsk	95,843	941,407	216,640	1,030,221	160,521
10	Mława	88,920	835,684	760,939	827,095	515,805
11	Nieszawa	101,688	1,038,199	281,908	1,002,663	535,255
12	Płock	83,845	1,267,583	242,265	993,450	534,569
13	Płońsk	74,595	845,760	15,000	1,084,555	—
14	Przasnysz	56,152	928,022	48,500	783,202	—
15	Pułtusk	106,365	1,434,430	539,297	1,216,071	321,039
16	Radzymin	72,545	1,284,887	182,100	1,204,897	497,298
17	Rawa	83,621	929,520	285,750	946,023	135,351
18	Rypin	75,030	930,047	450,950	981,027	407,208
19	Sierpc	73,292	900,980	296,728	758,192	136,537
20	Skierniewice	63,471	758,746	234,218	695,621	649,701
21	Sochaczew	63,940	766,041	294,509	1,018,891	180,691
22	Warszawa	205,931	2,671,451	375,857	3,186,726	608,139
23	Włocławek	84,253	1,029,717	103,812	1,486,681	—
	Razem . .	2,059,404	25,191,012	6,515,792	26,503,736	7,428,728
1	Płock	28,214	823,515	682,890	775,665	189,900
2	Włocławek	40,339	1,304,552	3,516,250	1,116,958	2,280,958
3	Żyrardów	25,550	465,000	810,000	354,000	906,000
	Razem miast wydzielonych . .	94,103	2,593,067	5,009,140	2,246,623	3,376,858
	Razem wszystkich związk. komunaln. . .	2,153,507	27,784,079	11,524,932	28,750,359	10,805,586

Ogólne zestawienie wydatków wszystkich zw. samorządowych przedstawia się, jak następuje:

Obciążenie na 1 mieszkańca w złotych:

					1925 r.		1926 r.	
					ogółem wydatki	nadzwyczajne	ogółem wydatki	nadzwyczajne
Rok 1925.								
	Wydatki	%	w tem nadzwyczajne	%	gminy wiejsk.			
gminy wiejskie	8.254.924	20,9	903.009	8,4		4,93	0,54	4,78
miasta	13.814.445	34,8	5.684.936	52,6		29,25	12,02	34,18
pow. zw. kom.	17.486.576	44,3	4.217.641	39,2		8,49	2,04	7,36
	39.555.944	100,0	10.805.586	100,0	przeciętnie	18,37	5,02	18,25
Rok 1926.								
gminy wiejskie	7.987.720	20,4	567.969	4,9				0,34
miasta	16.146.107	41,1	7.768.423	67,2				16,46
pow. zw. kom.	15.175.184	38,5	3.188.540	27,9				1,58
	39.309.011	100,0	11.524.932	100,0				

Na zakończenie chciałbym jeszcze zaznaczyć, że powyższe cyfry wskazują wyłącznie na wysokość wydatków na 1 mieszkańca, i że z cyfr tych nie można wysnuwać bezpośrednich wniosków o wysokości obciążenia daninami publicznymi na 1 mieszkańca tego czy innego związku samorządowego.

Stanisław Podwiński.

W sprawie działalności P. D. U. W.*)

Na skutek memorjału Związku Stowarzyszeń Właścicieli Nieruchomości w Państwie Polskiem z dn. 26 lutego r. b. oraz ogłoszonej przez ten Związek w czasopiśmie „Miasto Polskie” ankiety „w przedmiocie działalności P.D.U.W.”—w numerze 16 tego czasopisma ukazał się artykuł p. t. „Działalność P.D.U.W.”, w którym autor p. L. Załucki, informując ogół o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych, przedstawił szereg faktów niezgodnych z istotnym stanem rzeczy. Wobec tego, w imię niewprowadzania w błąd szerokiego ogółu właścicieli nieruchomości, ubezpieczających się przymusowo w tej instytucji, uważam za rzecz konieczną podanie wyjaśnień następujących:

P. D. U. W., utworzona ustawą z dnia 23 czerwca 1921 roku, jest prawnopubliczną, na wzajemności opartą instytucją ubezpieczeniową (§ 1 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 10 października 1924 r.), która prowadzi dział przymusowych ubezpieczeń budowli od ognia tudzież inne działy ubezpieczeń dobrowolnych.

Ponieważ w zakresie ubezpieczeń przymusowych P. D. U. W. wyręcza państwo, przeto jest rzeczą naturalną, że ma ona nadane sobie pewne uprawnienia, dotyczące opłat pocztowych i skarbowych tudzież współdziałania urzędów gminnych i magistratów w poborze składki ubezpieczeniowej. Są to rzeczy powszechnie wiadome, jak również i to, że składki, pobierane za ubezpieczenia przymusowe, mają charakter opłat publicznych tudzież korzystają z prawa bezspornej egzekucji w trybie administracyjnym i z przywilejów, przysługujących podatkowi państwowym.

P. D. U. W. nie ma potrzeby mistyfikowania urzędu państwowego, jak chce to widzieć autor w umieszczeniu na polisach godła państwowego, bo takim urzędem nie jest, natomiast posiada własne ze składek powstające fundusze, prawa zaś, z których korzysta przy przeprowadzaniu przymusu ubezpieczeniowego, ma sobie nadane drogą ustawodawczą.

W chwili uchwalania przez Sejm rzeczony ustawy utrzymano nadal istniejący od 120 lat przymus ubezpieczenia budowli od ognia, zwłaszcza w tych dzielnicach Rzeczypospolitej, gdzie klęska pożarowa szerzy po wsiach i miasteczkach w postaci pożarów masowych wielkie spustoszenia, a uświadomienie gospodarce ludności nie stoi jeszcze na takim poziomie, aby można było walkę z tą klęską pozostawić jej własnej zaradności. Stąd więc wypływa potrzeba stosowania przymusu ubezpieczeniowego od ognia przynajmniej w wysokości $\frac{2}{3}$ wartości budowli.

Nawet w zakresie działów dobrowolnych (ruchomości rolne od ognia, plony od gradu i żywy inwentarz od chorób) ustawa nadała sejmikom powiatowym, względnie radom powiatowym prawo uchwalenia przymusu, co wynika ze znaczenia tego środka w tych razach, gdy użycie go staje się niezbędnem.

Na czele organów P. D. U. W., jako instytucji w

całem tego słowa znaczeniu, ze względu na jej charakter społeczny, stoi rada, wyłaniająca z siebie wydział rady, oraz jako organ wykonawczy i reprezentacyjny — prezes P. D. U. W., Rada P. D. U. W. składa się z członków, powoływanych drogą wyborów przez wojewódzkie zjazdy radców ubezpieczeniowych z pośród właścicieli budowli, podlegających obowiązkowi ubezpieczenia, przyczem każdy zjazd wybiera trzech członków rady i tyluż zastępców. Właściciele budowli miejskich mają zagwarantowane w tej liczbie dwa miejsca. Prócz członków z wyborów w liczbie 49 do składu rady należy 10 członków z nominacji, powoływanych przez Ministra Skarbu. Oczywiście, że droga wyborów przewiduje udział w kierowaniu sprawami instytucji „ludzi powszechnie znanych, jako działacze społeczni”, jak chce autor, a o czem widocznie dotąd nie wiedział przez zbyt powierzchowne wtajemniczenie się w szczególności organizacji, której działalność poddaje swej krytyce.

Składki ubezpieczeniowe są ustalane na podstawie taryfy, uchwalonej przez wydział rady, a zatwierdzonej przez państwową władzę nadzorczą, wszelkie więc zmiany taryfy, czy to w kierunku jej obniżenia, czy podwyższenia, podlegają po należytem ich uzasadnieniu, temu samemu trybowi postępowania.

Nadwyżki bilansowe funduszy działu przymusowych ubezpieczeń budowli od ognia idą bądź na udzielanie właścicielom budowli pożyczek ulgowych na odbudowę ogniotrwałą oraz pokrycie budowli materiałami ogniotrwałymi, bądź na akcję przeciwpożarową, polegającą na udzielaniu zasiłków strażom pożarnym i ich związkom, na udzielaniu pożyczek związkom komunalnym na urządzenie zbiorników wody, studzien i wodociągów oraz na zakładanie wytwórni i składów materiałów ogniotrwałych; prócz tego do 2% ogólnej nadwyżki tych funduszy może być i bywa przeznaczane na ogólne cele użyteczności publicznej.

Rokrocznie P. D. U. W., zgodnie ze swą ustawą, udziela znacznych pożyczek ulgowych i zasiłków bezwrotnych na cele powyżej wyliczone, a w roku ubiegłym z tego źródła otrzymały związki komunalne Zł. 232,000, straż pożarna Zł. 679.252,04, wreszcie przeznaczono na cele użyteczności publicznej złotych 101.700,—.

Jako instytucja o szerokim zakresie działalności, a przytem obracająca funduszami społecznymi, P. D. U. W. nie ogranicza się do obowiązku ogłaszania sprawoz-

*) Artykuł niniejszy zamieszczamy chętnie, dotyczyć bowiem instytucji bardzo blisko związanej z samorządem. Pragnęlibyśmy jednak, aby dyskusja potoczyła się w kierunku wyjaśnienia stosunku nie tylko organizacyjnego, lecz i gospodarczo-finansowego P. D. U. W. do związków samorządowych, a to tem bardziej, że jak o tem świadczą wnioski i uchwały ostatniego zjazdu sejmików, sprawa ta jest aktualną i budzi duże zainteresowanie.

dań wraz z bilansami i rachunkami strat i zysków w „Monitorze Polskim”, lecz umieszcza je we własnym organie „Przewodniku Ubezpieczeniowym” tudzież drukuje specjalnie temu poświęcone wydawnictwo. Szkoła więc, że autor artykułu zbyt mało się widocznie dotąd interesował sprawami przez siebie obecnie poruszonymi, skoro nie wie o istnieniu sprawozdań P. D. U. W.

Oprócz 24 oddziałów w większych miastach P. D. U. W. posiada w każdym mieście powiatowem swego inspektora, do którego ludność może się zwracać we wszystkich sprawach, dotyczących ubezpieczeń.

Formalności przy otrzymywaniu odszkodowania

są nader uproszczone i tylko w pewnych razach wyjątkowych, gdy istnieją jakie zastrzeżenia majątkowe lub zmiana własności, otrzymanie odszkodowania siłą rzeczy ulec może pewnej zwłóce. Nierzadkie są przypadki otrzymywania odszkodowania już w parę dni po pożarze.

Tak więc, mimo całego wysiłku ze strony autora artykułu wytknięcia „wad ustroju P. D. U. W.”, przedstawione fakty w ich świetle rzeczywistym tego nie usprawiedliwiają.

Juljusz Ostoja.

Przegląd ustawodawstwa.

Podajemy poniżej przegląd ustaw i rozporządzeń, dotyczących samorządu, za okres od dn. 1 stycznia r. b.

W Nr. 1 Dziennika Ustaw (poz. 1) ogłoszoną została *ustawa z d. 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej*. W artykule 47 ustawa, jak i poprzednia, przewiduje przy parcelacji wydzielenie gruntów na cele państwowe, komunalne, społeczne, kulturalne i naukowe. Art. 7 ustawy nawiązuje do ustawy o rozbudowie miast. Więć nadwyżki gruntów poza normami ustawą ustalonymi, położone w sferze interesów miast i osad przemysłowo-fabrycznych, mogą być wykupione przez zainteresowane samorządy miejskie i instytucje, lub wykupione przez Państwo i oddane na cele rozszerzenia tych miast, tworzenie gospodarstw podmiejskich i osiedli dla robotników, urzędników i rzemieślników. Sferę interesów miast ustala rzeczony art. na 15 klm. w promieniu dla m. st. Warszawy, na 10 klm. dla 8 większych miast poza Warszawą. Sferę innych miast określa Min. Reform Rolnych w porozumieniu z Min. Rob. Publ.

Wiąże się z tem, jak już zaznaczyliśmy powyżej, przepis art. 23 ustawy z d. 29 kwietnia 1925 r. o rozbudowie miast, mający następujące brzmienie: „Rada Ministrów może na wniosek zarządu miasta, oparty na uchwale rady miejskiej, rozszerzyć granice administracyjne miasta w obrębie jego sfery interesów, określonej w myśl przepisów ustawy o reformie rolnej”.

W tym samym pierwszym n-rze Dziennika Ustaw pod pozycją 2 ogłoszoną została *ustawa z d. 29 grudnia 1925 r. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku*. Art. 2 tej ustawy opiewa, że opłaty za korzystanie z komunalnych urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw, dostarczających ludności przedmiotów, względnie świadczeń codziennego użytku, wymagają zatwierdzenia władz nadzorczych. W ten sposób i opłaty, wolne w myśl ustawy z d. 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. uregulow. finansów komunalnych od zatwierdzenia władz nadzorczych zostały poddane pod to prawo.

Do tej ustawy Rada Ministrów wydała rozporządzenie z d. 10 lutego 1926 r. o regulowaniu cen przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów oraz

odzieży i obuwia przez wyznaczanie cen (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 101). Według tego rozporządzenia zarządy gmin wydzielonych z powiatowych związków komunalnych, oraz o ludności powyżej 15.000 na terenie b. zaborów austriackiego i niemieckiego mogą ustanawiać ceny na przedmioty, objęte rozporządzeniem. Innym gminom miejskim, a także i gminom wiejskim przysługuje to prawo po wyjednaniu zgody właściwego wojewody. Ceny wyznaczane mogą być po wysłuchaniu specjalnie powołanej komisji do badania cen, składającej się z najmniej 6 członków, w tej liczbie w połowie z producentów, w połowie zaś ze spożywców. Komisję powołuje zarząd gminy. Władza nadzorcza może polecić zarządowi gminy powzięcie uchwały o potrzebie wyznaczenia cen, nakazać wyznaczanie cen, lub zaniechanie tej czynności, uchylić całkowicie lub częściowo uchwały zarządu gmin w tej sprawie, oraz rozwiązać wyznaczoną komisję do badania cen. Rozporządzeniem nie zostało objęte woj. Śląskie.

Min. Spraw Wewn. ogłosiło w Dz. Ustaw Nr. 27 poz. 164 drugie rozporządzenie wykonawcze z dn. 23 lutego r. b. do tej ustawy, w którym rozwinęło art. 2 ustawy o opłatach za korzystanie z komunalnych urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa komunalne o charakterze użyteczności publicznej, podlegające art. 2 ustawy, są następujące: elektrownie, gazownie, rzeźnie, tramwaje i wodociągi. Jednocześnie rozp. przelało uprawnienia Min. Spraw Wewn. i Min. Skarbu, wpływające z ustawy w stosunku do powiatowych związków komunalnych i miast o ludności poniżej 100.000 mieszkańców, na wojewodów i prezesów izb skarbowych.

W Nr. 18 Dziennika Ustaw pod poz. 104 zamieszczone zostało *II rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Ministra Skarbu z d. 3 lutego 1926 r. w sprawie wykonania rozp. Prezydenta z d. 17 czerwca 1924 r. o obowiązku i sposobie pokrywania wydatków przez związki komunalne*. Jest to rozwinięcie par. 1 rozp. z d. 17 czerwca 1924 r. Każdy kredyt w budżecie, mówi to rozporządzenie, musi być użyty na ten cel, na

który był przewidziany. Nie można zmieniać dowolnie przeznaczenia kredytów budżetowych, jak tylko w drodze przepisanej dla samego budżetu. Uchwałą ogólną może być zarząd związku komunalnego upoważniony do czynienia zmian, ale tylko w obrębie grup wydatków, stanowiących w podziale budżetu grupy najdrobniejsze. Dalej rozporządzenie ustanawia termin ulgowy dla wykonania budżetu do d. 31 stycznia roku bezpośrednio następnego.

Zasadniczo kredyty budżetowe są ważne do dnia 31 grudnia, termin ulgowy zaś dotyczy kredytów, stanowiących dla związku komunalnego pewne zobowiązania. Nadwyżka budżetowa winna być użytą na pokrycie wydatków następnego okresu budżetowego.

W Dzienniku Ustaw Nr. 20 pod poz. 123 ogłoszona została ustawa z d. 5 lutego 1926 r. o przedłużeniu prawa gmin m. Lwowa i Krakowa do pobierania samostanowionego podatku spożywczego. Chodzi tu o t. zw. podatek linjowy, pobierany przez te miasta od produktów spożywczych przy ich wwozie w granice miasta. Ustawa z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymcz. uregul. fin. kom. skasowała prawa miast Lwowa i Krakowa do poboru tego podatku. Odnosny przepis miał wejść w życie z dniem 1 lipca 1924 r. Jednakowoż ustawą z dn. 31 lipca 1924 r. (Dz. U. Nr. 73, z 1924 r.) przy sposobności wprowadzenia niektórych zmian do ustawy z d. 11 sierpnia 1923 r. prawo zostało przedłużone do 31 grudnia 1925 r. Wreszcie cytowana na wstępie ustawa przedłuża to prawo do dn. 30 czerwca 1926 r.

W Dzienniku Ustaw Nr. 25, poz. 149 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dn. 16 lutego r. b., mocą którego uprawnienie do zatwierdzania statutów o opłatach drogowych przelane zostało na wojewodów i prezesów izb skarbowych. Jednocześnie Min. Spraw Wewn. wydało okólnik z dn. 13 marca r. b. za l. S.F. 1864-26, w którym przepisało wojewodom normy do zatwierdzania rzeczonych statutów. Streszczenie okólnika zamieszczone zostało w Nr. 12 „Samorządu” z r. b.

W Dzienniku Ustaw Nr. 28, pod poz. 167 ogłoszona została ustawa z dn. 25 lutego r. b. o zmianie art. 7 zasadniczej ustawy sanitarnej i art. 4 ustawy o przymusowym szczepieniu przeciwko ospie. Według tej ustawy koszty szczepienia ochronnego przeciwko ospie, dotychczas obciążające skarb Państwa, przerzucone zostały na powiatowe związki komunalne i miasta wydzielone z powiatów. Powiatowe związki komunalne uzyskały możliwość przerzucania tych kosztów na gminy wiejskie i miejskie z powiatu niewydzielone.

R. G.

W Nr. 36 Dziennika Ustaw, pod poz. 214 ogłoszona została ustawa o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych na obszarze b. zaboru rosyjskiego. Krótka ta ustawa, ujęta w 5 artykułów, stanowi, że koszta leczenia ubogich w szpitalach publicznych, o ile nie mogą być ściągnięte od osób i instytucyj z jakiegokolwiek tytułu prawnego, do ponoszenia ich zobowiązanych, pokryją, począwszy od dnia 1 stycznia 1926 r. te gminy, w których leczeni w trzechleciu, poprzedzającym przyjęcie do szpitala, ostatnio zamieszki-

wali nieprzerwanie przynajmniej przez rok jeden. Nieściągnięte zaś koszta leczenia osób, nie mających stałego miejsca zamieszkania, pokrywają te powiatowe związki komunalne, wzgl. wydzielone z powiatów gminy miejskie, na których obszarze zaszła potrzeba leczenia i stwierdzono ostatnie zamieszkanie lezonego w kraju, gdy miejsce, gdzie zaszła potrzeba leczenia, nie może być ustalone, lub też znajduje się poza granicami kraju.

Ustawa ponadto precyzuje pojęcie „ubogiego”, za którego uważany jest ten, „u którego władza komunalna w poruczonym zakresie działania stwierdza niemożność zapłacenia kosztów leczenia bez uszczerbku dla istnienia warsztatu pracy, tak przez niego samego, jak i przez krewnych wstępnych i zstępnych w linii prostej”. Koszty leczenia ściągają władze administracyjne I instancji. Należy zauważyć, że w myśl ogólnych przepisów prawa (art. 238 i nast. K. C. P. z 1825 r.) obowiązek alimentarny, a więc obowiązek ponoszenia i kosztów leczenia jest wzajemny, t. j. rodziców wzgl. dzieci i odwrotnie dorosłych dzieci wzgl. rodziców, a także w myśl art. 241 K.C.P. z braku rodziców obowiązek krewnych jest bliższym, aniżeli powinowatych? Między krewnymi bliższy jest obowiązek bliższych co do stopnia, a między równie bliskimi co do stopnia bliższy wstępnych aniżeli zstępnych. Obowiązek ten rozciąga się i na dalszych krewnych, gdy krewni i powinowaci bliżej obowiązani w niemożności zostają.

Ustawa, jak widzimy, b. daleko odbiega od ustawowych norm prawnych ponoszenia kosztów i pohopne wydawanie zaświadczeń przez związki komunalne na korzystanie z prawa ubogich, znacznie może obciążyć odnośne związki komunalne.

W tymże samym 36 n-rze Dz. Ustaw pod poz. 227 ukazało się rozporządzenie Min. Skarbu wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 9-go marca, mocą którego zarządzone, że dodatki pieniężne, przyznawane na podstawie § 22 rozporz. Prez. Rzplitej z dn. 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. Nr. 118, poz. 1073) starostom powiatowym wzgl. ich zastępcom za czynności, spełniane przez nich jako przewodniczących wydziałów powiatowych, wzgl. kierowników tymcz. zarządów powiatowych, wypłacać będą z sum komunalnych kasy skarbowe uprawnionym do poboru starostom wzgl. ich zastępcom w ratach miesięcznych zdołu za potwierdzeniem odbioru na podstawie urzędowego upoważnienia do wypłaty, opartego na uchwale sejmiku i wystawionego przez właściwy wydział powiatowy. Upoważnienie to winno zawierać zezwolenie na zarachowanie wydatku, spowodowanego wypłatą dodatku pieniężnego na sumy komunalne związku powiatowego.

W Dzienniku Ustaw Nr. 37 poz. 237 ukazała się ustawa, wprowadzająca ważne zmiany w przepisach do ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

Ust. z d. 3 VIII 1922 r. stanowiła, że wstrzymanie zaskarżonego zarządzenia lub orzeczenia zarządzić mogła tylko ostatnia instancja administracyjna, co w praktyce powodowało przewlekłe załatwienie sprawy. W razie zaś odmownego załatwienia wniosku pozwalało stronie skarżącej zwracać się z tem żądaniem do Najw. Tryb. Adm., który władny był sam wstrzymać wykonanie zarządzenia lub orzeczenia. Wprowadzona nowela znosi powyższe przepisy, stanowiąc, że jeżeli skarżący

po wniesieniu skargi do Trybunału zażąda od władzy administracyjnej wstrzymania wykonania, władza winna żądaniu temu zadość uczynić, o ile względy publiczne nie stoją na przeszkodzie, a skarżący mógłby w razie wykonania ponieść szkodę niepowetowaną.

Drugą, bardzo ważną zmianą, którą wnosi nowela, jest wprowadzenie terminu do wydania przez władze admin. nowego zarządzenia lub orzeczenia w sprawie po uchyleniu poprzednio wydanego przez Trybunał.

Art. 5 ustawy nakazywał władzy, której zarządzenie zostało uchylone, „niezwłocznie” wydanie nowego zarządzenia. Nowela wprowadza tu termin 30-dniowy od daty doręczenia władzy wyroku do wydania nowego zarządzenia lub orzeczenia. Ponadto nowela wprowadza bezwzględny przymus adwokacki, chyba że skarżący posiada wyższe wykształcenie prawnicze, oraz szereg innych zmian natury proceduralnej.

Ignacy Radlicki.

Dookoła spraw samorządowych.

WOLNA WSZECHNICA POLSKA WOBEC SPRAWY KSZTAŁCENIA PRACOWNIKÓW KOMUNALNYCH.

W zrozumieniu doniosłości problemu kształcenia pracowników komunalnych i obowiązków wyższych uczelni w tej dziedzinie, rektor W. W. P., prof. Vieweger, zorganizował w dn. 28 maja b. r. zebranie dyskusyjne, poświęcone tej sprawie. W zebraniu wzięło udział liczne grono profesorów, zarówno W. W. P., jak i innych wyższych uczelni społecznych, znawców przedmiotów, które wchodzi w rachubę w organizowaniu studjów komunalnych oraz przedstawicieli organizacji samorządowych i pracowniczych. Z pośród organizacji reprezentowane były: Związek Miast Polskich, Biuro Zjazdów Samorządu Ziemińskiego, Związek Pracowników Miejskich, Związek Pracowników Samorządu Powiatowego, Związek Pracowników Administracji Gminnej i Biuro Pracy Społecznej. Obecni byli pp.: rektor Vieweger, prezes Bukowiecki, prof. Różycki, prof. Maliniak, prof. Krzeczkowski, prof. Golińska-Daszyńska, prof. Hilaryowicz, prof. Kurnatowski, prof. Ettinger, inż. Słonimski, dr. J. Zawadzki, prof. Orzęcki, dr. M. Jaroszyński, St. Mikłaszewski, St. Boguszewski, W. Sochacki, A. Pacholczyk, B. Wesołowski, B. Rutkowski, Krukowski i inni.

Po wstępnym przemówieniu rektora Viewegera i zagajeniu przez d-ra M. Jaroszyńskiego rozwinęła się obszerna dyskusja, w której zabierali głos nieomal wszyscy obecni. W dyskusji wysunięto następujące tezy:

1) Wyższe uczelnie o typie studjów prawnopolitycznych lub polityczno-społecznych powinny w programie i organizacji studjów uwzględnić szczególne potrzeby związków komunalnych przez umożliwienie specjalnego przygotowania wyższych pracowników komunalnych;

2) w tym celu w obrębie nauk prawniczych i ekonomicznych winny być uwzględnione specjalne przedmioty samorządowe, jak ustrój samorządu, skarbowość komunalna oraz polityka komunalna, uwzględniająca przede wszystkim potrzeby życia polskiego, zarówno miast, jak i wsi;

3) jest rzeczą pożądaną, ażeby obok przedmiotów teoretycznych wprowadzono w kursie nauk ćwiczenia

praktyczne oraz, jako dodatkowe, przedmioty techniczne (rachunkowość komunalna, technika biurowa i t. p.);

4) ze względu na obowiązujące przepisy o uposażeniu pracowników komunalnych należy dążyć do tego, aby absolwentom wyższych uczelni społecznych, jak W. W. P., zabezpieczyć w zakresie praw urzędniczych traktowanie równorzędne z absolwentami uniwersytetów państwowych;

5) niezależnie od normalnego kształcenia wyższych pracowników komunalnych zachodzi pilna potrzeba zorganizowania systematycznego doksztalcania pracowników, już zajętych w związkach komunalnych, a nie posiadających dostatecznego przygotowania teoretycznego, przyczem doksztalcanie powinno się oprzeć o społeczne wyższe uczelnie, jak W. W. P.;

6) ukończenie kursu doksztalcającego przez pracowników, wykazujących się odpowiednią praktyką, powinno być uważane w zakresie przepisów o uposażeniu pracowników komunalnych za równoznaczne z formalnym cenzusem naukowym;

7) o wyższe uczelnie typu społecznego, jak W. W. P., powinno się również oprzeć perjodyczne przeszkalanie pracowników komunalnych, posiadających wymagane przygotowanie teoretyczne;

8) zarówno organizowanie normalnych studjów komunalnych, jak również kursów doksztalcających i przeszkalających powinno się odbywać przy stałym kontakcie wyższych uczelni z organizacjami samorządowymi i pracowniczymi.

WYSTAWA „MIESZKANIE I MIASTO”.

W dniach od 19 do 27 czerwca r. b. odbędzie się w Warszawie organizowana przez Związek Miast Polskich wystawa p. n. „Mieszkanie i Miasto”. Impuls do urządzenia wystawy dał zjazd przedstawicieli miast w 1925 r., który obradował nad sprawą rozbudowy miast i zlecił Zarządowi Związku Miast opracowanie w porozumieniu z kompetentnymi czynnikami technicznymi warunków konkursu na projekt rozplanowania dzielnicy mieszkalnej, oraz na typ domu mieszkalnego dla rodziny pracującej.

Narady nad sprawą konkursu ustaliły potrzebę zorganizowania najpierw wystawy, któraby zobrazowała dzisiejsze ujęcie opracowywanego zagadnienia.

Wystawa obejmie następujące działy: 1) ogólne rozplanowanie osiedli, 2) dzielnice mieszkalne, 3) materiały i konstrukcje budowlane w zastosowaniu do budowy domów mieszkalnych, 4) umeblowanie i urządzenie wewnętrzne mieszkań ze szczególnem uwzględnieniem urządzeń instalacyjnych codziennego użytku.

Wystawa, jak widać z powyższego, zakrojoną jest na szerszą skalę. W projekcie jest przewiezienie jej do Lwowa na Targi Wsch. w okresie 5—12 IX r. b., następnie w okresie 14—19 września r. b. na międzynarodową wystawę mieszkaniową do Wiednia, skąd w okresie 23 września do 3 października do Poznania na czas trwania wystawy ogrodniczej. W październiku wystawa wróci do Warszawy i wraz z ekspozycjami zagranicznymi ponownie zostanie otwartą.

Obecnie wystawa będzie urządzoną w salach Rady Miejskiej.

Jednocześnie w d. 27—29 czerwca r. b. odbędzie się w Warszawie zjazd delegatów Związku Miast, poświę-

cony zagadnieniu rozbudowy miast. Porządek obrad zjazdu obejmuje:

1) Cel i istota wystawy i zjazdu — referent inż. arch. Z. Woycicki.

2) Polityka budowlana gmin miejskich — referent inż. arch. G. Trzciniński.

3) Polityka gruntowa miast polskich — referent T. Toeplitz.

4) Stosunek stanu ekonomicznego ludności do wielkości nowo-stawianych mieszkań — referent C. Ratajski, prezydent m. Poznania.

5) Kredyty budowlane — referenci: 1) Dr. Gross i 2) Dr. Szenk.

6) Konstruktywizm w architekturze współczesnej — referent K. Jankowski, profesor politechniki Warszawskiej.

7) Ustawodawstwo budowlane — referent inżynier Krupa.

8) Działalność Komitetów Rozbudowy — referent inż. arch. Słomiński, naczelnik Wydz. Magistratu m. Warszawy.

Z życia samorządu.

DO WYDZIAŁÓW POWIATOWYCH W SPRAWIE ANKIETY O ZALESIANIU NIEUŻYTKÓW.

Zarząd Zrzeszenia Samorządów Powiatowych zwraca się na tej drodze do tych nielicznych Wydziałów Powiatowych, które jeszcze nie zwróciły nadesłanej im ankiety w sprawie zalesiania nieużytków, z uprzejmą prośbą możliwie szybko to uskutecznić, gdyż brak odpowiedzi z kilkunastu powiatów uniemożliwia przystąpienie do opracowania już zebranego materiału.

POWIAT SAMORZĄDOWY STRYJ—SKOLE.

W dniu 24-m kwietnia r. b. odbyło się pierwsze zebranie pełnej rady przybocznej powiatowej w Stryju. Jak większość rad powiatowych w Małopolsce i Rada Powiatowa w Stryju została rozwiązana, a na jej miejsce mianowany został komisarz rządowy, działający przy pomocy t. zw. rady przybocznej. Ostatnie zebranie Rady Powiatowej, wybranej w 1911 r., odbyło się w marcu 1918 r. Wskutek zdekompilowania więcej zebrań Rady nie zwoływano. W 1921 r. decyzją jeszcze Generalnego Delegata Rządu Rada została rozwiązana i na jej miejsce zamianowany został komisarz w osobie starosty w Stryju. Wydział Powiatowy powołany został przez komisarza z grona osób, zamianowanej jednocześnie z nim rady przybocznej.

Tak utworzony zarząd powiatowego związku komunalnego urzędował do połowy roku 1923. W lipcu tego roku komisarz w osobie starosty został odwołany, a na jego miejsce wojewoda zamianował p. S. Dzieduszyckiego. Wreszcie w czerwcu r. 1925 wojewoda zamianował członków nowej rady przybocznej, która to rada odbyła swe pierwsze pełne zebranie w d. 24-m kwietnia r. b. Na to zebranie dotychczasowy wydział powiatowy przygotował obszernie sprawozdanie o dzisiejszej sytuacji i działalności powiatowego związku komunalnego. Zaznaczyć tu należy, że samorządowy powiat Stryjski obejmuje dwa powiaty polityczne: Stryj i Skole.

Sprawozdanie daje obraz dzisiejszej sytuacji związku komunalnego dotychczasowo nawet w porównaniu ze stanem przedwojennym. Oczywiście główny dorobek powiatu, w postaci znacznej ilości dróg w dobrym stanie i nagromadzonych funduszy na różne cele, w czasie wojny i po wojnie uległ niemal zupełnemu zniszczeniu. W czasach już polskich gospodarka powiatowa zupełnie nie awansowała, przedewszystkiem, jak należy przypuszczać, z braku stałego, pochodzącego z wyborów, zarządu i z powodu, wskazanego w sprawozdaniu, braku funduszy.

Majątek, zakłady i urzędnicy.

Powiat posiadał własny dom na pomieszczenie biur Rady powiatowej. Dom ten przeżył wojnę. W r. 1925 Wydział Powiatowy przeprowadził w nim gruntowny remont, na co wydał około 11.000 złotych.

Przed wojną powiat prowadził we własnym zarządzie betoniarnię do wyrobu rur studziennych i przepustów mostowych. Przedsiębiorstwo to padło ofiarą wojny i już się nie odbudowało.

W r. 1909 utworzoną została fundacja dobroczynna w postaci zakładu dla starców i nieuleczalnych. Zbudowany został gmach specjalny, do czego przyczyniło się miasto Stryj kwotą 10.000 koron. Zakład został urządzony na 40 łóżek i funkcjonował do r. 1921. Sytuacja jego była coraz trudniejszą, bo od początku nie miał dobrych podstaw finansowych. Wojna i brak funduszy w okresie już rządów polskich doprowadziły zakład do zamknięcia. W 1922 r. Wydział powiatowy zawiesił działalność zakładu, inwentarz zaś sprzedał podobnej instytucji innej, która też przejęła pozostałych pensionarzy.

Cały szereg fundacji na cele dobroczynne, wynoszących po kilka sumy, w czasie wojny pod naciskiem władz austriackich ulokowany został w pożyczkach wojennych, poczem zdewaluował się i doszedł do nikłych dziś rozmiarów.

Gospodarka drogowa.

Dróg różnego rodzaju miał Wydział Powiatowy w swym zarządzie około 530 klm.

Były to drogi powiatowe, gminne I klasy i gminne II klasy. Drogi państwowe utrzymywało państwo, krajowe — b. wydział krajowy.

Drogi powiatowe i gminne I klasy utrzymywane były wzorowo. Drogi gminne II kl. odpowiadały potrzebom gospodarczym poszczególnych zakątków powiatu, droga jednak była otwartą do najdalszych, nawet górskich punktów powiatu.

W czasie wojny zarząd wszystkich dróg scentralizowany został w b. wydziale krajowym i wrócił do wydziału powiatowego dopiero w 1920 r. Od tego czasu zaczyna się nowy okres gospodarki drogowej powiatu. Drogi podczas wojny uległy zupełnemu zniszczeniu, powiat zaś nie rozporządzał potrzebnymi funduszami na przeprowadzenie konserwacji.

Na podstawie nowej ustawy drogowej nastąpiło przeklasyfikowanie częściowe dróg, tak że obecnie powiat ma w swym zarządzie dróg 200 klm. z 153 mostami o długości pokładu 1508 m. b. Trudności drogowe powiększają jeszcze powodzie, które niszczą objekty drogowe. W r. z. np. według sprawozdania, powodzie przyczyniły strat na drogach na 182.450 zł.

Finanse.

W okresie 1919-1920 stawka dodatków do podatków bezpośrednich na rzecz powiatu wynosiła 60%, co dawało w wyniku 240.000 koron. Kwota ta była wystarczającą na bieżące potrzeby samorządu powiat. Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych po wykorzystaniu dostępnych dla powiatu źródeł daje w ogólnej rocznej sumie przychodu do 90.000 zł. Nie wlicza się tu opłat drogowych w szerszym zakresie, według sprawozdania, trudnych do wprowadzenia.

Stan funduszy ilustruje następująca tablica:

Dochody powiatowego związku komunalnego Stryj — Skole, według zamknięć rachunkowych:

TYTUŁ DOCHODU	1913		1924		1925	
	korony	‰	złote	‰	złote	‰
1. Dochody własne zwrotu, przerachowania	54,756	14,2	20,206	13	28,087	13,2
2. Pożyczki i zaliczki	—	—	—	—	12,000	5,7
3. Subwencje krajowe	28,500	7,4	967	0,5	710	0,3
4. „ państwowe	68,540	17,8	18,000	11,6	—	—
5. Dodatki do pod. państwowych w r. 1913	243,360	60,6	—	—	—	—
6. Dodatki do pod. państw. na zasadzie ustawy z 11. VIII. 23 r.	—	—	50,036	32,4	82,820	39
7. Samoistne daniny powiatowe	—	—	31,662	20,5	42,357	20
8. Opłaty drogowe	—	—	34,010	22	45,997	21,8
Razem . . .	486,156	100	154,881	100	211,971	100

Obciążenie podatkami w związku z powyższymi wskazaniami wynosiło:

OBCIĄŻENIE	1913	1924	1925
1 morgi gruntu	1,11 kor.	0,46 zł.	0,65 zł.
Na głowę mieszkańca	3,00 kor.	1,24 zł.	1,76 zł.

Przebieg działalności w ostatnich latach.

Działalność ta w obecnej swej postaci nie jest wielką. Przeważającą część zadań — to gospodarka drogowa, pozatem nadzór nad samorządem gminnym i szeregi drobniejszych zadań administracyjnych. Podajemy je za sprawozdaniem w streszczeniu:

Organizacja biura Wydziału Powiatowego. Etat pracowników na r. 1926 przewiduje następującą obsadę personalną:

a) w dziale administracyjnym: sekretarz, lustrator majątków gminnych, rachmistrz, kasjer, kancelista i mundant, razem więc 6 etatów urzędniczych;

b) w dziale nadzoru nad lasami gminnymi: lustrator lasów gminnych;

c) w dziale drogowym, na dwa okręgi drogowe: 2 inżynierów, 2 urzędników technicznych, 2 drogomistrzów i 2 mostowych. Dróżnicy kontraktowi;

d) w dziale sanitarnym: 4 lekarzy okręgowych, akuszerki kontraktowe.

Wszyscy etatowi pracownicy posiadają ubezpieczenie emerytalne, analogiczne do urzędników państwowych.

W zakresie rolnictwa. Wydział Powiatowy współdziałał z Tow. Gospodarskim. Główna działalność jednak — to złagodzenie kląsk powodzi przez wyjednywanie pomocy rządowej. W r. z. przeprowadził wydział podział kredytów siewnych. Nadto przy każdej sposobności zabiegał o regulację potoków górskich, niszczących nadbrzeżne osiedla.

Wydział uczestniczy w pracującej rok rocznie komisji licencjonującej buhaje.

W r. b. zorganizował Wydział kurs dla oglądaczy bydła dla 25 gmin.

W zakresie spraw szkolnych. Staraniem wydziału unormowana została sprawa regularnej wypłaty sum na utrzymanie szkół. Wydział zamierzał wprowadzić i kontrolę zużycia tych sum, czemu jednak sprzeciwiła się kategorięcznie powiatowa rada szkolna.

Sprawy sanitarne. Działalność Wydziału Powiatowego polegała na lekarzach okręgowych. W pow. stryjskim było 5 okręgów sanitarnych i 9 akuszeryjnych, w pow. skolskim 3 okręgi sanitarne i 9 akuszeryjnych. Obecnie obsadzony jest tylko jeden okrąg sanitarny. W toku obsadzenia są dalsze 3 okręgi. Z okręgów akuszeryjnych obsadzone są w pow. stryjskim 6, w skolskim 1. Daje się uczuć brak akuszerki, chętnych do pójścia na dalsze okręgi. Pensja roczna akuszerki wynosi 300 zł. na rok. W związku z panującym w r. u. w niektórych gminach tyfusem powstała myśl utworzenia w m. Skole szpitala epidemicznego. Myśl ta nie doznała poparcia u miejscowych czynników i została zaniechana.

Sprawy budowlane i pożarnicze. Po wojnie rozpowszechniło się bezplanowe budownictwo po wsiach. By temu przeszkodzić. Wydział Powiatowy w początkach 1925 r. wydał zarządzenie, by gminy przed udzieleniem zezwolenia na budowę przesyłały sprawę do Wydziału Powiatowego. System ten, aczkolwiek przysparzający dużo pracy, dał dobre wyniki. W zakresie popierania budownictwa ogniotrwałego Wydział stworzył niewielki fundusz pożyczkowy — 5000 zł. na pożyczki w naturze cegłą. Sprawy pożarnicze zostały podczas wojny i w pierwszych latach rządów polskich zaniedbane. Należało całą akcję odnowić. Wydział Powiatowy popiera organizowane straże przez związek tych straży. W r. 1924 i 1925 zakupiono narzędzi za 8.000 zł. i rozdzielono pomiędzy straże. Przeprowadza się lustrację narzędzi ogniowych. Obecnie na 100 gmin — 69 posiada własne sikawki.

W r. 1924 urządzone zostały kursy pożarnicze w obu powiatach, w r. 1925 w jednym powiecie. Kursy te dały 111 ludzi wyszkolonych w sprawach pożarnictwa.

Zestawienie wydatków. Wydatki w r. 1913, 1924 i 1925 przedstawiają się następująco:

TYTUŁ WYDATKU	1913		1924		1925	
	Kor.	%	złote	%	złote	%
Wydatki admin.						
1. Koszty zarządu personalne i rzeczowe	35,717	9,9	14,147	9,4	35,213	16,7
2. Emerytury	7,746	2,2	3,231	2,2	8,927	4,3
3. Zdrowie publ.	4,379	1,2	3,405	2,3	4,649	2,2
4. Rolnictwo, weterynaria	424	0,1	700	0,5	94	—
5. Opieka społeczna	4,237	1,2	—	—	1,805	0,9
6. Dotacje i subwencje	15,500	4,3	1,700	1,1	800	0,3
7. Pożarnictwo	2,123	0,6	5,677	3,8	3,668	1,7
8. Bezpieczeństwo publiczne	—	—	2,398	1,6	—	—
9. Nadzór nad gminami	3,444	0,9	1,370	0,9	2,663	1,3
10. Różne	4,384	1,2	7,454	5	10,411	4,9
Drogi						
1. Spłata pożyczek drogowych	10,381	2,9	900	0,6	7,423	3,5
2. Koszty zarządu drogowego	50,837	14,1	23,700	21,9	28,642	13,5
3. Konserwacja dróg wojewódzkich (dawniej powiatowe)	24,930	6,9	7,106	4,7	13,153	6,2
4) dróg powiatowych (dawniej gminne I kl.)	31,270	8,7	66,916	45,2	86,158	40,9
5) dróg gminnych (dawniej II kl.)	117,575	32,7	1,288	0,9	1,171	0,6
6. Dojazdy kolejowe i inne drogi	28,682	7,9	8,791	5,6	6,363	3
Investycje drogowe	18,500	5,2	—	—	—	—
Razem wydatki	360,189	100	148,783	100	211,140	100

W pełnej świadomości braków na wszelkich polach Wydział Powiatowy ułożył na r. b. budżet w wysokości 410.839 zł. Suma ta nie znalazłaby pokrycia w normalnych dochodach (patrz tablica—dochody). Wydział więc liczył na pomoc zzewnątrz. Budżet ten jednak został zredukowany przez władze nadzorcze do kwoty 210.929 zł. Nie wystarczy to na większe prace.

Nadzór nad gminami.

Nadzór nad gminami pochłania wydziałowi powiatowemu wiele czasu i pracy. Główna troska — to dobór odpowiednich osób na stanowiska kierowników gmin, podlegające częstym zmianom. Doceniając znaczenie dla gminy dobrego pisarza, wydział usiłował urządzać w powiecie specjalne kursy dla pisarzy gminnych. Dążył także wydział do utworzenia okręgów pisarskich, obejmujących kilka gmin. W pierwszym wypadku Tymczasowy Wydział Samorządowy, aczkolwiek uznał potrzebę szkolenia pisarzy, odmówił swej pomocy, w drugim egoizm gmin poszczególnych stanął na przeszkodzie do zorganizowania okręgów. Corocznie jednak paru pisarzy kończy kursy trzymiesięczne przy Tymcz. Wydz. Samorządowym.

Niemniejszą troską jest piecza nad majątkiem gminnym. Gminy posiadają niekiedy duży majątek w postaci łąk, lasów i gruntów ornych. I tak posiadają:

- 55 gmin ponad 5000 ha lasów,
- 89 gmin 16.679 morgów gruntów ornych i pastwisk.

W gminach niema dostatecznego zrozumienia potrzeby dobrej gospodarki tak znacznym majątkiem. Z reguły gospodarka prowadzona jest pod kątem widzenia interesów jednostek, a nie całej gminy. Stąd też gospodarka ta, z punktu widzenia interesów gmin, jest bezprzykładnie zła. W ostatnich latach wskutek ciągłego instruowania przez wydział powiatowy daje się odczuć poprawa. Szczególna opieka rozciągnięta została na lasy gminne. Wszelka sprzedaż drzewa z tych lasów może się odbyć wyłącznie za zgodą wydziału powiatowego.

Również w swoje ręce ujął wydział powiatowy administrację

wszelkimi podatkami gminnymi. Sumy należne gminom z tytułu podatków, zapisywane są na ich rachunki i wypłacane w pewnych stałych terminach na zasadzie zatwierdzonych budżetów. Jednocześnie wydział zabezpiecza fundusze potrzebne dla szkół, na pożarnictwo i t. p.

Dla ujednostajnienia pracy w gminach, zaopatrzył je wydział w jednakowe druki i księgi. Lustracji gmin przeprowadzono w latach 1920-1923 — 41, w r. 1924 — 31, w r. 1925 — 54. Niezależnie od tego oddzielnie są lustrwane lasy gminne przez specjalnego lustratora.

Wszystkie wydatki 100 gmin wiejskich, według zatwierdzonych na 1926 r. budżetów, wyniosły 305.000 zł. Wypada z tego: na administrację — 28%, na szkolnictwo — 22,3%, na podatki od majątków gminnych — 12%, na utrzymanie dróg gminnych — 11,3%, na cele pożarnicze — 6,9%, na utrzymanie budynków gminnych — 5%, na cele opieki społecznej — 4,5%, na inwestycje (studnie i t. p.) — 4% i na inne różne wydatki — 6%.

Pokrycie tych wydatków stanowi dochód z własnego majątku w wysokości 49%, reszta zaś to dodatki do podatków państwowych, spożywczych i od umów o przeniesienie własności nieruchomości.

Ogólne obciążenie wydatkami gminnymi wynosi 3 zł. 50 gr. na głowę, jeżeli odliczyć dochód z własnego majątku, to wypadnie 1 zł. 78 gr. na głowę. Stosunki finansowe gmin poprawiły się znacznie z chwilą włączenia obszarów dworskich.

GOSPODARKA DROGOWA SEJMIKU PŁOŃSKIEGO.

Wydział Powiatowy zamierza w r. b. przeprowadzić następujące roboty drogowe: gruntowny remont szosy Gliniojeckiej na przestrzeni 11 km. Ze względu na przeprowadzony w r. 1924 remont 9 km. tejsze szosy cała szosa Płońsk—Gliniojeck w r. b. całkowicie zostanie uporządkowana. Z uwagi na to, że w r. 1924-25 zostały doprowadzone do stanu bardzo dobrego szosy: Płońsk—Nowe Miasto 25 km., Ostrzykowitzna—Wyszogród 24 km., Przyborowice—Kroczewo—Nasielsk 13 km. i Nowe Miasto—Ojrzeń do 8 km., to po zakończeniu remontu szosy Gliniojeckiej, wszystkie szosy komunalne w powiecie Płońskim o przestrzeni 90 km, będą w stanie zupełnie dobrym. Pozwala to Wydziałowi Powiatowemu kontynuować budowę nowej szosy Płońsk—Raciąż, ograniczając budowę w r. b. ze względu na ciężkie chwilowo warunki gospodarczo-finansowe do 2 kilometrów. Niezależnie od tego Wydział Powiatowy przystępuje do uporządkowania dróg gminnych, które w wielu miejscach są wprost nie do przebycia. Nie mogąc jednocześnie przeprowadzić naprawy wszystkich dróg gminnych na terenie całego powiatu, Wydział Powiatowy opracował plan robót i takowe już rozpoczął pod kierownictwem i dozorem sił fachowych. Koszta materiałów jak żwir, faszyna, rury betonowe i t. d. całkowicie ponosi Wydział Powiatowy, mieszkańcy zaś wsi i folwarków winni dostarczyć potrzebną ilość podwódt dla zwózki materiałów na miejsce robót, oraz ludzi dla dokonania robót szarwarkiem.

Intensywność robót zależy obecnie od tego, w jakim stopniu ludność zrozumie własny interes i będzie współdziałała z Wydziałem Powiatowym drogą dostarczenia potrzebnych podwódt i ludzi. Sfinansowanie powyższych robót oparte zostało na dogodnym dla płatników planie. Opłaty drogowe w r. b. wynoszą zł. 83.500, t. j. połowę zeszlatorocznych, mianowicie 33.500 na konserwację dróg i 50.000 zł. na budowę szosy Płońsk—Raciąż, co stanowi średnio zaledwie 43 gr. z morga.

Chcąc do maksimum ulżyć płatnikom, Wydział Powiatowy obecnie pobiera tylko 16.000 zł. a conto opłat drogowych, pozostałe zaś 67.500 ma pobierać po zbiorach.

By niezwłocznie przystąpić do robót celem wykorzystania najdogodniejszej pory oraz celem zatrudnienia bezrobotnych, Wydział Powiatowy uzyskał krótkoterminową pożyczkę w Ministerstwie Skarbu w wysokości 50.000 zł. na 1 proc. miesięcznie, która to pożyczka spłacona zostanie w jesieni r. b. z wpływów z opłat drogowych.

RÓŻNE.

Z Sejmiku Powiatowego w Puławach. Wydział Powiatowy na zebraniu w dn. 18-m maja r. b. uchwalił:

— Dotychczasowy układ stosunków w życiu Rzeczypospolitej spowodował zanik życia samorządu. Bez gruntownej przemiany tych stosunków nie da się odrodzić życia społecznego narodu. Wydział Sejmiku Powiatowego w Puławach zwraca się do rządu Rzeczypospolitej, aby spowodował unormowanie ustaw samorządo-

wych, któreby w pełni rozwinęły życie samorządu ku rozwojowi narodu i Rzeczypospolitej Polskiej. —

Z Sejmiku Swieckiego. Sejmik na posiedzeniu w d. 12 maja r. b. uchwalił udzielić komitetowi wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego zł. 1500 subwencji na budowę boiska.

Komunikaty

OKÓLNIK Nr. 5

KOMUNIKAT.

DOTYCZĄCY II-go 4-DNIOWEGO KURSU RACHMISTRZÓW I KIEROWNIKÓW GMINNYCH KAS POŻYCZKOWO - OSZCZĘDNOŚCIOWYCH.

W dniach 23, 24, 25 i 26 czerwca r. b. Państwowy Bank Rolny urządza na wzór odbytego w lutym r. b. drugi czterodniowy kurs rachmistrzów i kierowników gminnych Kas pożyczkowo-oszczędnościowych, poświęcony umiejętności prowadzenia tych Kas.

Liczba godzin wykładowych wynosić ma 28 w czterech dniach. Na poszczególne przedmioty poświęcona będzie następująca liczba godzin:

1) Rachunkowość gminnych Kas	16 godz.
2) Komentowanie ustawodawstwa gmin. Kas	5 "
3) Spółdzielcza i komunalna organizacja drobnego kredytu	4 "
4) Potrzeby gospodarcze rolnictwa	2 "
5) Zarys historii gminnych Kas	1 "

Personel wykładowy stanowią p.p.: prof. Z. Ludkiewicz, T. Narbutt, W. Ludkiewicz, A. Niżycki i J. Długokęcki.

Kurs odbędzie się w Warszawie w lokalu Szkoły Realnej p. K. Nawrockiego przy ul. Kopernika 34, w godz. 9 rano — 1 pp. i 4—6 pp.

Ponieważ przewidziane są w r. b. jeszcze dwa czterodniowe kursy rachmistrzów gminnych Kas w Białymstoku i w Lublinie, obecnie požądani są słuchacze wyłącznie z województw: Warszawskiego, Łódzkiego i częściowo z Kieleckiego.

Požądany jest również jaknajliczniejszy udział w charakterze słuchaczy obok rachmistrzów (którzy nie uczestniczyli w pierwszym kursie) przewodniczących zarządów, skarbników Kas gminnych. Brak bowiem należytego przygotowania członków zarządów, uzależnia rozwój Kasy od przymiotów osobistych rachmistrza, który przecież może się zmieniać.

Zgłoszenia na kurs powyższy należy nadsyłać do 21 b. m. wyłącznie pod adresem Państwowego Banku Rolnego.

Kurs jest bezpłatny.

Państwowy Bank Rolny poczyni ułatwienia co do noclegów i pożywienia. Koszt przeżycia i noclegów wyniesie około 5 zł. dziennie.

Samorząd terytorjalny na ziemiach polskich, gruntujący naszą samodzielność państwową, wymaga od osób, pragnących pracować na tem polu nietylko przygotowania naukowego, ale i praktycznego. Cel powyższy da się osiągnąć tylko w drodze ściślejszej współpracy z organizacjami samorządu miejskiego i ziemskiego w Polsce.

W tym celu studenci i absolwenci Wydziału Samorządowego Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie zorganizowali Koło Samorządowców studentów i absolwentów W. S. H. Koło Samorządowców st. i abs. W. S. H. rozwija swą działalność w poszczególnych wydziałach i sekcjach. Kierunek całej pracy nadają wydziały: naukowy, prasowy i pośrednictwa pracy.

Wydział Naukowy ma na celu pogłębianie wśród członków koła fachowej wiedzy samorządowej zapomocą odczytów i zebrań dyskusyjnych z udziałem osób zasłużonych na polu samorządu, oraz organizowanie wycieczek w porozumieniu ze związkami komunalnymi na tereny ich działalności. Do zadań Wydziału Naukowego należy również utrzymanie na odpowiednim poziomie własnej biblioteki samorządowej i czytelnicy (pism samorządowych krajowych i zagranicznych).

Bieżące zagadnienia z życia samorządu w Polsce i zagranicą zbiera i opracowuje Wydział Prasowy Koła. Na podstawie zebranego materiału Wydział umieszcza artykuły z dziedziny samorządu w pismach stołecznych i prowincjonalnych, robi wywiady na temat aktualnych spraw samorządowych z wybitniejszymi przedstawicielami samorządu oraz wchodzi w bliższy kontakt z pismami samorządowymi w Polsce.

Wydział Pośrednictwa Pracy nawiązuje łączność z wszystkimi organizacjami i instytucjami samorządowymi w Polsce oraz z kolegami, pracującymi na tem polu, w celu pośredniczenia w otrzymywaniu przez członków Koła Samorządowców praktyk wakacyjnych i posad samorządowych.

Pozostałe Wydziały i Sekcje uzupełniają całość pracy Koła.

W realizowaniu swych zadań Koło Samorządowców studentów i absolwentów W. S. H. liczy na pomoc i współpracę tych osób, którym rozwój samorządu w Polsce nie jest obojętny.

Koło Samorządowców studentów i absolwentów W. S. H. w Warszawie.

GMINA WIEJSKA I MIEJSKA.

Małopolska gmina wiejska i jej gospodarka finansowa — dawniej a dziś*).

V.

3. Samoistne daniny gminne.

A. Podatki samoistne.

Podatek od kopalń.

Wprowadzony art. 5 ustawy o finansach komunalnych podatek od kopalń może stanowić nawet bardzo wydatne źródło dochodów jedynie dla niewielkiej liczby gmin wiejskich, posiadających na swym obszarze kopalnie węgla, soli lub ropy naftowej (z wyjątkiem kopalń i żup solnych będących w zarządzie państwowym).

Wpływy z podatku od kopalń, jakkolwiek co do sposobu użycia ściśle określone przez ustawę, niemniej wywierają znaczny wpływ na gospodarkę finansową wchodzących tu w rachubę gmin wiejskich, gdyż z jednej strony odciążają pokrycie budżetu gminnego daninami publicznymi przez dostarczenie osobnego pokrycia dla wydatków inwestycyjnych, które, w braku pokrycia podatkiem od kopalń, musiałyby być pokryte innymi daninami publicznymi, — z drugiej strony gminom, będącym siedzibami kopalń i mającym wskutek nagromadzenia ludności, większe zadania do spełnienia w zakresie inwestycji gminnych, — umożliwiają spełnienie zadań inwestycyjnych w zakresie oświaty, zdrowotności, komunikacji itp. bez pociągania ludności do nadzwyczajnych świadczeń.

Podatek od lokali.

Pojęcie podatku od lokali, którego prawo poboru unormowane jest art. 7 ustawy o finansach komunalnych — obejmuje wedle dotyczących przepisów właściwy podatek od lokali oraz odrębne podatki od zbytku mieszkaniowego i podatek hotelowy.

Podatek od lokali wprowadzony został pierwotnie jedynie dla miast ustawą z dnia 17 grudnia 1921 r. Dz. U. R. P. 1922 r. Nr. 2 poz. 6 o zasilaniu finansów miejskich, a dopiero ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych rozciągnęła przepisy tej ustawy na obszar b. dzielnicy pruskiej i na wszystkie gminy wiejskie całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Podatkowi podlegają w myśl art. 23 ustawy o zasilaniu finansów miejskich z wyjątkami wskazanymi w art. 23, mieszkania, zakłady przemysłowo-handlowe lub inne ubikacje bez względu na to, czy mieszkanie lub ubikacja są wynajęte, bądź oddane do użytku, bądź też znajdują się w domu własnym.

Był więc podatek od lokali pomijający wyjątki wyszczególnione w art. 23 oraz uwolnienia wyliczone w art. 7 punkt 3 ustawy o finansach komunalnych w całym tego słowa znaczeniu powszechnym i objął w gminach zarówno budynki, podlegające poprzednio w Małopolsce

państwowemu podatkowi czynszowemu, jak i budynki, podlegające podatkowi domowo-klasowemu, — które to podatki w formie dodatków gminnych stanowiły ważne źródło dochodów gmin małopolskich przed wejściem w życie ustawy o finansach komunalnych, zwłaszcza w okresie przedinflacyjnym.

Dopuszczenie więc dla gmin wiejskich prawa poboru podatków od lokali stanowiło dla gmin małopolskich do pewnego stopnia rekompensatę za utracone prawo poboru dodatków gminnych do podatków od budowli uchylonych przepisem § 16 ustawy z 15.6 1926 Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 505, a następnie ograniczonych faktycznie tylko do podatku państwowego od niektórych budynków w gminach wiejskich.

Utrata tak ważnego i wydatnego źródła dochodu, jakim dla gmin wiejskich w Małopolsce był gminny podatek od lokali, nie powinna zostać zadekretowana od zielonego stolika lekkomyślnie wbrew interesom i życzeniom ludności, a przedewszystkiem bez zabezpieczenia gminom z innych źródeł wystarczających dochodów na pokrycie rzeczywistych i istotnych potrzeb administracji gminnej od szeregu lat już szwankującej — a zdaje się, że gminny podatek wyrównawczy w całej pełni zadania tego dokonać nie zdoła.

Podatek od zbytku mieszkaniowego i podatek hotelowy.

Niezależnie od podatku od lokali, uprawnia ustawa o finansach komunalnych wszystkie gminy miejskie i wiejskie do pobierania podatku od zbytku mieszkaniowego i podatku hotelowego.

Podatek od zbytku mieszkaniowego określony jest w ustawie (art. 7 p. 4 lit. a) jako podatek od części mieszkalnych, które ze względu na swe przeznaczenie lub w stosunku do liczby osób, zamieszkujących lokal, uważać należy za zbędne, a więc tylko od nadwyżki wykraczającej ponad średnią miarę i uważanej z tego powodu za zbytek lub od lokali przeznaczonych na cele zbytkowe.

Podatek od zbytku mieszkaniowego ma dla gmin wiejskich w ogólności mały, a tembardziej dla małych gmin małopolskich typu rolniczego minimalne znaczenie. W wielu bowiem gminach wiejskich niema wcale obiektów, mogących służyć za podstawę opodatkowania, a w wielu jedynym takim obiektem będzie tylko dwór wiejski. Wskutek tego podatek ten o ile nawet byłby wprowadzony nie miałby wydatności, a temsamem znaczenia dla gminnej gospodarki finansowej. Jedynie w niektórych gminach wiejskich, mających charakter zdro-

jowisk, uzdrowisk lub letnisk i posiadających wskutek tego większą ilość willi prywatnych, podpadających podatki od zbytku mieszkaniowego, może ten podatek stanowić źródło znaczniejszego dochodu. Naogół gminy wiejskie małopolskie z podatku tego nie korzystają.

To samo odnosi się także do podatku hotelowego, który ustawa o finansach komunalnych (art. 7 punkt 3b) określa jako podatek za zajmowanie lokali lub ich części w hotelach, pensjonatach i pokojach umeblowanych. I z tego podatku ogół gmin wiejskich nie korzysta dla braku przedmiotów opodatkowania i z pośród gmin wiejskich jedynie w zdrojowiskach, uzdrowiskach i letniskach istnieją warunki dla wprowadzenia tego podatku i rzeczywiście jest on tam pobierany. Gminy korzystają z tego podatku chętniej niż z podatku od zbytku mieszkaniowego, a to z tego powodu, że podatek ten obciąża osoby gminie obce. Podczas, gdy podatek od zbytku mieszkaniowego obciąża właścicieli realności, względnie osoby, zajmujące stale lokale podatkiem obłożone, a więc stałych mieszkańców gminy, posiadających, ze względu na swą pozycję społeczną i zamożność, zazwyczaj znaczniejszy wpływ w gminie wiejskiej.

Podatek od zaprotestowanych weksli.

Podatek ten, do którego pobierania uprawnia art. 14 ustawy o finansach komunalnych zarówno gminy miejskie jak i wiejskie (z wyjątkiem b. dzielnicy pruskiej) — nie posiada dla gmin wiejskich w Małopolsce najmniejszego znaczenia, gdyż z reguły nie zachodzą tam warunki, uzasadniające pobór tego podatku, tj. przedstawianie weksli do protestu w obrębie gminy wiejskiej.

Podatek od spadków i darowizn.

Na pierwszy rzut oka zdawać by się mogło, iż wobec faktu, że w każdej gminie znajdować się muszą grunty i budynki, które wobec nieuniknionych wypadków śmierci oraz związanych z zwyczajnym tokiem spraw faktów wyposażania względnie wianowania dzieci przez rodziców oraz zawierania kontraktów małżeńskich, wcześniej czy później stać się muszą przedmiotem spadków i darowizn, że dopuszczona ustawą o finansach komunalnych najwyższa stopa podatku gminnego od spadków i darowizn, wynosząca 10% podatku państwowego, jest stosunkowo dość wysoka — podatek ten powinien posiadać dla gmin większe znaczenie i stanowić źródło wydatnego i stałego dochodu. Tak jednak nie jest, bo w rzeczywistości podatek od spadków i darowizn nie przedstawia żadnego interesu ze stanowiska gospodarki finansowej małopolskich gmin wiejskich, które z podatku tego w zupełności niemal nie korzystają.

Pierwszą przyczyną jest okoliczność, że wedle ustawy z dnia 18 lipca 1924 Dz. U. R. P. Nr. 72 poz. 699 spadki i darowizny na rzecz osób, będących w stosunku do spadkodawcy lub darującego małżonkami albo zstępny, są do wysokości 10.000 zł. wartości wolne od państwowego podatku od spadków i darowizn, zaś powyżej tej granicy bardzo nisko opodatkowane. Ponieważ zaś w gminach wiejskich przypadki spadków i darowizn zachodzą w przeważnej części między małżonkami lub na rzecz zstępnych, przeto wobec znacznego rozdrobnienia gruntów włościańskich w Małopolsce oraz notorycznie niskiego szacowania obiektów spadkowych w postępo-

waniu spadkowym, wypadki wymiaru warunkującego pobór dodatków gminnych państwowego podatku od spadków i darowizn, których objekty znajdują się na obszarze gmin wiejskich w Małopolsce, należeć będą do rzadkich.

Te przyczyny odbierają gminnemu podatki od spadków i darowizn w odniesieniu do gospodarki finansowej gmin wiejskich w Małopolsce niemal wszelkie znaczenie, i łącznie z instynktową odrazą naszej ludności do wszelkich nowych ciężarów podatkowych powodują, że małopolskie gminy wiejskie z prawa pobierania podatku gminnego od spadków i darowizn nie korzystają i pomimo nacisku władz nadzorczych bezwarunkowo korzystać nie chcą.

Podatek od plakatów i szyldów, i podatek od anonsów oraz podatek od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk.

Udzielone art. 17 ustęp 2 ustawy o finansach komunalnych także i gminom wiejskim prawo pobierania podatku od plakatów i szyldów oraz podatku od anonsów jest dla gmin wiejskich małopolskich ze względu na ich gospodarkę finansową zupełnie bez znaczenia, gdyż plakaty, szyldy i anonse w małych gminach o typie rolniczym należą do rzadkich wypadków, a jedyny często w gminie szyld na karczmie lub sklepiku Kółka rolniczego, nie może chyba stanowić źródła dochodu fiskalnego dla poratowania finansów gminy.

To samo odnosi się do podatku od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk, którego pobieranie przez gminy wiejskie dopuszcza art. 18 ustawy o finansach komunalnych.

Podatek od prawa polowania.

Przyznany art. 19 ustawy o finansach komunalnych gminom wiejskim i miejskim podatek od prawa polowania może być pobierany od wykonywania prawa polowania na mocy własności gruntu, dzierżawy prawa polowania lub innego tytułu prawnego. Maksymalna wysokość tego podatku oszacowana została (wykonawczem) rozporządzeniem II Ministra Spraw Wewnętrznych z 18.3 1924 Dz. U. R. P. Nr. 31 poz. 317 dla strefy I na 0.5 fr. zł.; dla strefy II na 0.3 fr. zł.; dla strefy III na 0.1 fr. zł. oraz dla strefy IV na 0.05 fr. zł. z 1 ha gruntu, na którym wykonywane jest prawo polowania, przyczem zauważa się, że województwa małopolskie zaliczone zostały do stref II, III i IV, zaś rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 sierpnia 1924 Dz. U. R. P. Nr. 78 poz. 759 maksymalna wysokość norm podatku od wykonywania prawa polowania obniżona została poza obszarem gmin miejskich w I strefie do 20 gr., w II strefie do 10 gr., w III strefie do 5 gr., w IV strefie do 1/8 grosza z 1 ha gruntu.

Jakkolwiek dochód, który gminy wiejskie mogą osiągnąć z podatku od wykonywania prawa polowania jest, zwłaszcza w gminach należących do 2 ostatnich stref, bardzo niski, niemniej posiada on bardzo cenne zalety, które winny gminy zachęcać do korzystania z tego podatku. Zaletami temi są stałość i pewność, gdyż wydatność tego podatku da się przewidzieć i z całą ścisłością naprzód określić na okres z góry oznaczony, a u-

iszczenie tego podatku gwarantuje okoliczność, że powołane już wyżej rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 18.3 1924 Dz. U. R. P. Nr. 31 poz. 317 zgodnie z postanowieniami ustawy o finansach komunalnych (§ 19) uzależniło wykonywanie prawa polowania od zapłaty podatku. Ponadto wymiar tego podatku jest łatwy i nieprzysparzający czynności administracyjnych, gdyż zazwyczaj będzie gmina miała tylko jednego lub dwóch płatników tego podatku.

Inne podatki.

Oprócz podatków samoistnych wyżej przedstawionych i omówionych przewiduje ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych dla gmin wiejskich jeszcze tylko gminne podatki inwestycyjne przeznaczone na ściśle określone cele inwestycyjne, pobierane jedynie w wyjątkowych wypadkach przez oznaczony okres czasu, a nie przenoszące 50% podatków komunalnych, dopuszczonych ustawą o finansach komunalnych, czy to w postaci samoistnych podatków, czy też dodatków do podatków państwowych (art. 21). Wprowadzenie tych podatków zawsze jest od zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu względnie w ich zastępstwie od zatwierdzenia Władz nadzorczych, wskazanych w art. 36 i 37 ustawy o finansach komunalnych, o ile prawo zatwierdzenia dotyczących uchwał, odpowiadających wzorowym statutom, na te Władze przelane zostanie.

Prawo nakładania i pobierania podatków inwestycyjnych, którego pełnej realizacji Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu coraz silniej i częściej się przeciwstawia, usiłując je w drodze interpelacji ścieśnić do granic znacznie węższych, niż to z ustawy można wydedukować — jest dla gmin bardzo ważne i w razie liberalnego stosowania mogłoby gminom poważnie dopomóc w przeprowadzaniu niemożliwych się doczekać realizacji, a wskutek wojny i długoletnich zaniedbań tak rozlicznych inwestycji, przypadających do wykonania samorządowi gminnemu. Podatek ten jednak, dopuszczalny jedynie w wyjątkowych wypadkach, na normalną gospodarkę gminną, związaną z pokrywaniem zwyczajnych potrzeb związanych z administracją gminną, większego wpływu nie wywiera i śmiem zaryzykować twierdzenie, że ważniejszym od paraliżowanego w praktyce przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prawa nakładania podatków inwestycyjnych, byłaby możliwość zaciągania przez gminy wiejskie długoterminowych amortyzacyjnych pożyczek na cele inwestycyjne, których to pożyczek amortyzacja nie obciążałaby zbytnio budżetu zwyczajnego i byłaby możliwa bez uciekania się do takich heroiczych środków, jak obciążanie w czasie ogólnego upadku gospodarczego członków niektórych związków samorządowych, nadzwyczajnymi świadczeniami podatkowymi na cele inwestycyjne.

B. Opłaty i specjalne dopłaty.

Stan rzeczy, istniejący poprzednio w Małopolsce na podstawie gal. ustawy gminnej z 1866 r., nie uległ wskutek ustawy o finansach komunalnych, znacznym zmianom istotnym, które mogłyby wpływać na wzmożenie dochodów z tego źródła płynących, a temsamem na

gospodarkę finansową gmin wiejskich. Ustawa o finansach komunalnych (art. 27) określa prawo gmin do pobierania opłat w sposób równie ogólny, jak to czyniła gal. ustawa gminna, zaś podkreślenie przez ustawę o finansach komunalnych obowiązku pobierania opłat za używanie komunalnych urządzeń i zakładów w przeciwstawieniu do możliwości ich pobierania za czynności i świadczenia organów komunalnych nie stanowi żadnej różnicy w określeniu rozciągłości i treści samego uprawnienia.

Natomiast istotne i dla gmin bardzo ważne są różnice pomiędzy stanem istniejącym w Małopolsce przed wejściem w życie ustawy o finansach komunalnych, a stanem obecnym w zakresie możliwości realizacji uprawnień gmin wiejskich do nakładania wszelkiego rodzaju opłat gminnych.

Podczas kiedy gal. ustawa gminna korzystanie z tego źródła dochodów ogromnie utrudniała, żądając dla uzyskania prawa poboru pewnego rodzaju opłat, zwanych taksami, zezwolenia b. Wydziału krajowego, wydanego za zgodą politycznej Władzy krajowej (Namiestnictwa), zaś dla poboru lub podwyższenia innych opłat nawet ustawy krajowej — ustawa o finansach komunalnych pod tym względem znacznie jest liberalniejszą, postanawiając zasadniczo, że uchwały w przedmiocie pobierania opłat komunalnych nie podlegają zezwoleniu Władzy nadzorczej i to odnośnie do opłat za używanie komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego bez żadnych zastrzeżeń, zaś odnośnie do opłat administracyjnych z zastrzeżeniem dla Władzy nadzorczej prawa żądania zmiany lub zniesienia uchwał, dotyczących opłat administracyjnych, gdyby się okazało, że opłaty administracyjne są niewspółmiernie wysokie w stosunku do kosztów utrzymania tej gałęzi zarządu komunalnego, za której czynności opłaty są pobierane (art. 27 p. 2 i 3). Wreszcie co dotyczy opłat za używanie przedsiębiorstw komunalnych względnie cen za dostarczanie przez nie przedmioty wyraża ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych zasadę pokrywalności kosztów takiego przedsiębiorstwa wraz z oprocentowaniem i amortyzacją — przyczem utrzymaniem jest także i w tym wypadku postanowienie, że uchwały w przedmiocie pobierania tego rodzaju opłat nie wymagają zatwierdzenia Władzy nadzorczej. Zastrzeżoną jest ingerencja Władzy nadzorczej, jeśli ustanowione opłaty (ceny) nie pokrywają kosztów łącznie z oprocentowaniem i amortyzacją kapitału zakładowego. W wypadku takim może Władza nadzorcza nakazać podwyższenie opłat względnie cen (art. 28).

Również w odniesieniu do opłat targowych, które nie mogą obecnie obciążać artykułów żywności, dostarczanych przez producentów, utrzymana jest w ustawie o finansach komunalnych zasada, że uchwały w przedmiocie ustanowienia i zmiany tych opłat nie podlegają zatwierdzeniu Władzy nadzorczej (art. 30).

Ułatwia to w porównaniu ze stanem poprzednim, gminom wiejskim w Małopolsce w wysokiej mierze korzystanie z prawa nakładania opłat, jak również daje im możliwość szybkiego i łatwego dostosowywania wysokości tych opłat do każdorazowych stosunków i warunków. I dlatego jakkolwiek prawo pobierania opłat gminnych co do swej treści nie uległo istotnemu rozszerzeniu,

to jednak opłaty gminne, traktowane ze stanowiska gospodarki finansowej gmin wiejskich w Małopolsce, zyskały wiele na znaczeniu. Zaznaczyć tutaj należy, że wobec charakteru przeciętnej gminy wiejskiej małopolskiej, pozbawionej zakładów i urzędzeń publicznych, dochód z opłat nie podnieśli się tak wydatnie, aby mógł silniej zaważyć na finansach gminnych.

W ostatnim czasie przepisy w tym zakresie uległy zmianie o tyle, iż ustawa z 29.12 1925 Dz. U. R. P. Nr. 1 poz. 2 ex 1926 o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszechnego użytku (art. 2) postanawia, że opłaty jakoteż zmiany opłat za korzystanie z komunalnych urzędzeń, zakładów i przedsiębiorstw, dostarczających ludności przedmiotów względnie świadczeń powszechnego użytku, wymagają zatwierdzenia właściwej Władzy nadzorczej, wskazanej w art. 36 i 37 ust. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — a więc odnośnie do gmin wiejskich Wydziału powiatowego.

Powyższy przepis ustawowy, jako dotyczący tylko opłat, mogących wywrzeć wpływ niekorzystny na ukształtowanie cen artykułów pierwszej potrzeby, jak np. opłaty targowe, rzeźniane i t. p. trafia przedewszystkiem gminy miejskie i rzadko tylko dotyczyć będzie gmin wiejskich.

Omawiając obecny stan prawa pobierania opłat komunalnych, nie podobna pominąć bardzo ważnego postanowienia (art. 30, p. 1), że przepisy dotychczasowych ustaw o komunalnych opłatach na cele specjalne pozostają bez zmiany. Przepis ten stanowi podstawę prawną i rację bytu dla prawa poboru przez związki komunalne specjalnych opłat drogowych, jako zgodnego z § 23 ust. drogowej źródła pokrycia niedoborów kosztów utrzymania i budowy dróg gminnych. Zanim jednak gminy wiejskie ze źródłem tem się oswoiły i nauczyły się z niego korzystać, zostało ono dla gmin zamknięte rozporządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 13 marca 1926 r. Nr. S.F. 1864-26 w sprawie zasad poboru przez związki komunalne w roku 1926 specjalnych opłat drogowych, postanawiającem wbrew poprzednim

zapowiedziom w reskrypcie z 4 listopada 1925 r. Nr. S.F. 2218-25 punkt 10, że w roku 1926 ze źródła tego mogą korzystać jedynie powiatowe związki komunalne.

Niezależnie od prawa pobierania opłat komunalnych wyżej omówionego zawiera ustawa o finansach komunalnych postanowienia o specjalnych dopłatach. Wedle art. 31 specjalne dopłaty winny być pobierane na pokrycie kosztów założenia i utrzymania urzędzeń i zakładów dobra publicznego od tych właścicieli nieruchomości oraz przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, którym te urzędzenia i zakłady przynoszą szczególne gospodarcze korzyści i udogodnienia, a to w stosunku do osiągniętych korzyści gospodarczych względnie udogodnień.

Postanowienia o dopłatach mogą być tylko wyjątkowo stosowane w gminach wiejskich małopolskich i na gospodarkę finansową ogółu gmin wiejskich w Małopolsce wpływu nie wywierają.

5. Posługi i roboty (prestacje).

Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych nie zawiera żadnych postanowień, dotyczących nakładania na rzecz związków komunalnych posług i robót, posiadających wartość materjalną, a temsamem odgrywających pewną rolę w gospodarce gminnej. Wobec tego odnośnie do posług i robót pozostają w mocy postanowienia innych ustaw, a w szczególności odnośnie do gmin wiejskich w Małopolsce postanowienia gal. ustawy gminnej z 1866 r. oraz przepisy działu IV ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r., Dz. U. R. P. Nr. 6, poz. 32 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej. Odnośnie do świadczeń na cele drogowe zaznaczyć należy, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w reskrypcie z dnia 4 listopada 1925 r. Nr. S.F. 2216-25 zajęło stanowisko, że gminy wiejskie w jaknajwiększej mierze winny się posługiwać świadczeniami w naturze, a jedynie pokrycie niezbędnych wydatków pieniężnych czerpać z normalnych dochodów budżetowych.

Bolesław Kobak.

Z GMIN.

Z GMINY ŁABUNIE, POW. ZAMOJSKIEGO.
Rada Gminna wykazuje stosunkowo dość intensywną działalność i to nie tylko w zakresie ściśle gospodarczym, ale i ogólno-samorządowym.

Chcąc postawić sprawę dostarczania koni dla straży pożarnej na wyjazdy do pożarów na podłożu wzajemnej emulacji i współzawodnictwa — ustanowiła specjalną nagrodę w formie gratyfikacji za przybycie pierwszych 3 par koni w 15 minut po pierwszym sygnale alarmowym. Gratyfikacja wynosi 7, 5 i 3 złote na parę. Pokrycie tego wydatku przewiduje się z uzyskanych 2% od Polsk. Dyr. Ub. Wzaj. za ściąganie składki ogniowej.

Za dostarczenie koni przy alarmach próbnych płacić będzie Kasa Straży z własnych funduszy, w wysokości 50% wyżej wspomnianych gratyfikacji.

Drugim czynem twórczym Rady, zasługującym na podkreślenie i uznanie, a dokonany na poli popierania hodowli, to udzielenie dla Kółka Rolniczego w Wierzbie zapomogi w wysokości 100 złotych na zakup przyrządów i lekarstw do apteczki podręcznej dla zwierząt domowych. Z apteczki tej w razie potrzeby korzystać będzie cała gmina. Sumę powyższą Rada wyasygnowała z pozycji budżetowej „na środki dezynfekcyjne”.

Chwalebnym wysiłkiem samorządu w Łabuniach jest utworzenie przy Radzie Gminnej Komisji Oświatowej, która ma być tym twórczym ośrodkiem wszelkiej pracy kulturalno-oświatowej na terenie całej gminy.

Umieszczamy regulamin tejże Komisji, który może służyć jako wzór dla innych gmin:

Regulamin Komisji Oświatowej przy Radzie Gminnej w Łabuniach.

1. W myśl § 32 instrukcji dla Rad gminnych powołana została przez Radę gminną w Łabuniach stała Komisja Oświatowa i zatwierdzona przez Wydział Powiatowy.

2. Komisja Oświatowa jest apolityczną.

3. W skład Komisji wchodzi:

a) 3 członków Rady gminnej,

b) reprezentant nauczycielstwa,

c) reprezentant dozoru szkolnego,

wreszcie chętni i zasłużeni na polu oświatowym za zgodą Rady gminnej na wniosek członków, wymienionych pod a, b, c, tegoż punktu.

4. Celem Komisji Oświatowej jest współdziałanie nad rozwojem szkolnictwa, a więc:

a) urządzenie obchodów patriotycznych,

b) zakładanie i popieranie ochron,

c) zakładanie bibliotek i czytelní,

d) pomoc w zakładaniu domów ludowych,

e) czuwanie nad moralnością młodzieży,

f) pomoc materialna biednym uczącym się dzieciom,

g) urządzenie odczytów,

h) wnikanie w potrzeby szkół.

5. Dla lepszego współdziałania nad rozwojem szkolnictwa, reprezentantem Rady Gminnej w Dozorze Szkolnym będzie członek Komisji Oświatowej.

6. Komisja Oświatowa obraduje pod przewodnictwem wójta lub osoby wybranej z pośród siebie na wniosek większości, Przewodniczącego jakoteż sekretarza wybiera się na przeciąg jednego roku.

7. Zebrania Komisji mają się odbywać przynajmniej raz na dwa miesiące.

8. Komisja Oświatowa jest czynną tak długo, jak długo trwa kadencja Rady Gminnej.

WALKA ZE SZKODNIKAMI. We wsi Ściepurzyc, w pow. Nieświeskim, nawiedzanej od kilku lat klęską susłów, w ubiegłym roku prowadzono usilną walkę ze szkodnikiem, niszczącym ogromną część plonów. W ciągu wiosny, lata i jesieni wybito 15 tysięcy susłów. Gdyby sąsiednie wioski prowadziły rażnie energiczną walkę, w niedalekiej przyszłości szkodliwe gryzonie byłyby zupełnie wyniszczone. Niestety rozum i zapobiegliwość pod tym względem okazują tylko mieszkańcy Ściepurzyc, inni zaś przez niedbalstwo i lenistwo nie tylko ponoszą sami ogromne straty, ale i uniemożliwiają akcję obronną Ściepurzyc. Mądrzejsi gospodarze powinni się postarać o przeprowadzenie na zebraniach gromadzkich odpowiednich uchwał, zmuszających wszystkich właścicieli gruntów okolicznych do walki z susłami.

ZAPROWADZENIE TELEFONÓW. Odbyło się walne zebranie obywateli miasteczka Kamińska, na którym uchwalono przyjąć z pomocą gminie w zakładaniu telefonów, ofiarując 30 słupów ze swych lasów do przeprowadzenia sieci.

Połączenie Kamińska ze wszystkimi zakątkami Rzeczypospolitej podniesie niewątpliwie poziom kulturowy miasteczka.

SPRAWY PODATKOWE. Rada miejska m. Praszki postanowiła pobierać w r. 1926 następujące podatki samoistne, przewidziane w preliminarzu budżetowym na r. 1926 i zgodnie z przyjętymi statutami:

1) podatek od lokali w wysokości ogólnej preliminowanej	zł. 6900.—
2) podatek od publicznych zabaw, widowisk i rozrywek w wysokości ogólnej	„ 100.—
3) podatek od wykonywania prawa polowania	„ 369.—
4) podatek od posiadania przedmiotów zbytku	„ 100.—
5) opłaty brukowego i placowego	„ 1200.—
6) opłaty administracyjne	„ 400.—
7) podatek od psów	„ 60.—
8) podatek od spadków i darowizn	„ 10.—

Statuty o powyższych 8 podatkach samoistnych pozostają w brzmieniu, uchwalonem przez radę miejską na posiedzeniu w dniu 24 listopada r. 1925.

BUDOWA OKRĘG. ELEKTROWNI. Budowa gmachu Okręgowej Elektrowni na Zawodziu w Częstochowie ma się już na ukończeniu. Obecnie montują się olbrzymie urządzenia kotłowe oraz turbiny parowe. 200-tu robotników pracuje pod kierunkiem kilkunastu inżynierów i techników, aby w terminie przewidzianym uruchomić stację elektryczną.

W ciągu miesiąca czasu hala maszyn będzie już w stanie czynnym.

W Radomsku wkrótce podjęta będzie budowa kabin transformatorowych, a potem instalowane będą słupy wraz z przewodnikami elektrycznymi.

Zarząd miasta Radomska czynił starania, aby roboty przy budowie kabin i przewodów elektrycznych na terenie miasta Radomska wykonywane były przez rzemieślników i robotników radomskowskich. Dyrekcja przyrzekała w miarę możliwości dać zajęcie przy tem miejscowym robotnikom, prócz robót specjalnych, które wymagają pewnej znajomości fachowej.

Wszystkie słupy, oparcia żelazne, drut miedziany, izolowany i t. p. są już dla miasta Radomska gotowe i w odpowiednim czasie będą na miejsce dostarczane.

Prąd z Okręgowej Elektrowni będzie w Radomsku około miesiąca września. Do Nowego 1927 roku ma już należycie funkcjonować światło elektryczne w Radomsku, a co najważniejsze, że prąd ma być lepszy i tańszy!

Sam gmach na zewnątrz przedstawia się imponująco. Żelazo i cement tworzą parupiętrowy budynek. Najnowsze maszyny i zdobycze techniczne w dziedzinie wytwarzania prądu znalazły swe miejsce w hali stacji elektrycznej. A więc kotły z automatycznymi paleniskami, specjalne kosze zapasowe dla przechowania paru wagonów węgla, turbiny belgijskie ostatniego modelu, pomocnicze maszyny, windy i t. p. Nie zapomniano również o urządzeniach higienicznych dla personelu. W hali są wanny, łaźnia, natryski, umywalnie i t. p., gdzie każdy pracownik po swem zajęciu będzie miał możność korzystania z takowych.

Poradnik samorządowy.

1. *Pytanie:* P. Ekspedjent Wydziału Powiatowego w Odolanowie zapytuje:

1) czy wypłata dodatku komunalnego, uchwalonego przez Sejmik Powiatowy, może nastąpić przed zatwierdzeniem uchwały przez władzę nadzorczą;

2) czy ciężar 150 kg. na 1 cm. bieżący szerokości obręczy, o czym mowa w § 6 rozp. M. R. P. i M. S. W. z dn. 26.6 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 61, poz. 611), odnosi się do jednego, czy wszystkich 4 kół pojazdu.

Odpowiedź: 1) Dodatek komunalny, który został uchwalony przez związek komunalny, ale nie zatwierdzony przez władzę nadzorczą, może być wypłacony zaliczkowo, z warunkiem ewentualnego zwrotu;

2) rozporządzenie ma na myśli wszystkie 4 koła pojazdu.

2. *Pytanie:* P. Jan Kolendo, Insp. Sam. w Białymstoku, zapytuje, jaki szczebel w VI grupie uposażenia należy mu się, jeżeli:

1) od 1.4 1919 r. do 1.8 1921 r. był urzędnikiem państwowym w VII st. sł.,

2) od 1.8 1921 r. do 31.12 1924 r. był inspektorem samorządowym w Augustowie z uposażeniem wedle VII grupy.

3) od 1.1 1925 r. zajmuje posadę inspektora samorządowego w Białymstoku z uposażeniem wedle grupy VI.

Odpowiedź: Stosownie do art. 98 ustawy z dn. 9.X 1923 r. (Dz. Ust. Nr. 116, poz. 924) liczy się w całości tylko czas służby w stopniu VI. Od 1.1 1925 r. do 1.6 1926 r. — 1 rok i 5 miesięcy. Czas poprzedni liczy się w stosunku 6 miesięcy za każde pełne trzylecie, czyli że czas określony pod 1) i 2) w pytaniu zaliczyć należy w ilości 1 roku. Razem więc do dn. 1 czerwca r. b. 2 lata i 5 miesięcy, czyli szczebel „a”, zaś szczebel „b” dopiero od dn. 1.1 1927 r.

3. *Pytanie:* Jeden z pp. sekretarzy gm. wojew. Białostockiego zapytuje:

1) czy sekretarz gminny, któremu gmina nie dostarcza mieszkania w naturze, ma prawo pobierać dodatek mieszkaniowy, ew. w jakiej wysokości;

2) czy sekretarz gm. zamiast korzystania z bezpłatnego mieszkania, opału i oświetlenia może pobierać stosowny równoważnik pieniężny i czy w tym wypadku przysługuje mu prawo wyboru jednego z dwóch.

Odpowiedź: Sprawę powyższą regulują wyczerpująco: § 12 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 30.XII 1924 r. (Dz. Ust. Nr. 118, poz. 1073), § 1 (ustęp przedostatni) i § 11 rozp. wykonawczego do rozp. Pr. Rzpl.

Z przepisów tych wynika, że pisarzowi gm. dodatek na mieszkanie nie należy się; należy mu się natomiast bezpłatne mieszkanie, opał i oświetlenie, jeżeli zaś ich nie otrzymuje w naturze, to odpowiedni równoważnik pieniężny (za mieszkanie + opał + oświetlenie = najwyżej 25% poborów).

Zachodzi teraz pytanie, czy gmina lub pisarz gminny mają prawo wybierać między powyższymi świadczeniami w naturze lub w pieniądzu. Celem ustawodawcy było zapewnić pisarzowi mieszkanie z opałem i oświetleniem w naturze. Jeżeli jednak zestawimy § 12 rozp. Prez. Rzpl. z § 11 rozp. wykon., to okaże się pewna między nimi różnica w tym względzie. Wedle § 12 otrzymuje pisarz od gminy odpowiedni równoważnik pieniężny, „o ile nie korzysta z bezpłatnego mieszkania, opału i światła w naturze”. Wniosek stąd oczywisty, że jeżeli np. pisarz ma swoje własne mieszkanie i z gminnego nie chce korzystać, to ma prawo żądać, aby mu gmina zapłaciła ekwiwalent za mieszkanie. Czyli że wedle § 12 rozp. Pr. Rzp. pisarz gminny ma prawo wybrać mieszkanie z opałem i oświetleniem w naturze, lub też ekwiwalent (równoważnik) za nie.

Wręcz odmiennie sprawę tę stawia § 11 rozp. wykonawczego. Mówi on w ustępie drugim, że pisarzowi gm. obok poborów należy się od gminy bezpłatne mieszkanie, opał i oświetlenie *lub* odpowiedni równoważnik pieniężny za nie. Gmina zatem wedle brzmienia tego paragrafu dać może to lub to (mieszkanie w naturze — lub pieniądze) czyli że źródłem § 11 rozp. wyk. gmina ma prawo wyboru. W praktyce do sporów na ten temat dojdzie chyba rzadko. Gdyby jednakże doszło, to oczywiście § 11 rozp. wyk. musi ustąpić przed § 12 rozp. Pr. Rzpl. H.

Wydawca: Zrzeszenie Samorządów Powiatowych.

Redaktor: Dr. M. Z. Jaroszyński.

Pośrednictwo Pracy.

PRAWNIK z kilkoletnią praktyką na służbie państwowej na stanowisku referenta, mający za sobą pracę społeczno-organizacyjną, poszukuje odpowiedniej posady w administracji samorządowej.

Łaskawe oferty proszę skierowywać sub. „Prawnik” do administracji „Samorządu” w Warszawie, Leszczyńska Nr. 6.

Ślązak z ukończoną Państwową Szkołą Handlową w Cieszyźnie, posiada znajomość pisania na maszynie, stenografii, buchalterii i jednoroczną praktykę, poszukuje posady w samorządzie. Wymagania skromne.

Oferty pod „Ślązak”. Warszawa, ul. Koszykowa 9.

WAŻNE DLA PROWINCJI.

Na żądanie wysyłamy bezpłatnie nasz cennik ilustrowany najnowszymi konstrukcjami rowerów, maszyn do szycia, gramofonów, patefonów i płyt. Posiadamy wielki wybór po cenach fabrycznych konkurencyjnych. Towar wysyłamy koleją lub pocztą odpowiedz. klient. na bardzo dogodnych warunkach. Adresować: do składu M. Okoń, Warszawa, ul. Zielna 11, telefon 121-66.

Uwaga! Nasza firma egzystuje od 1900 roku!!!

Przedstawiciele pożądanymi we wszystkich miejscowościach Rzeczypospolitej.

MAGISTRAT MIASTA WARTY

OGŁASZA

KONKURS

NA STANOWISKO BURMISTRZA
MIASTA WARTY

WARUNKI:

- 1) Pochodzenie Polskie.
- 2) Obywatelstwo Polskie.
- 3) Curriculum vitae.
- 4) Odnośne referencje.

Pobory do tej posady są wyznaczone po-
dług kategorii IX uposażeń urzędników
państwowych, plus 10% dodatku repre-
zentacyjnego, mieszkanie, światło i opał
na ulgowych warunkach.

Termin składania ofert do 26 czerwca 1926.
Przedstawione dokumenty ofert nieprzy-
jętych będą zwrócone 1-go lipca r. b.

Warta, dn. 4 Czerwca 1926 r.

MAGISTRAT.

ŁAMACZ KAMIENI RUCHOMY

mało używany, do tłuczenia szabru na
cele drogowe

SYSTEM „VELTEN”

z motorem benzynowym 20 K. M. do
sprzedania.

Bliższych informacji udzieli

Wydział Powiatowy w Świe-
ciu (Pomorze).

Starosta *Pokorski*.

SKŁADNICA SANITARNA

Zrzeszenia Samorządów Powiatowych

w Warszawie, ul. Leszczyńska Nr. 6.

poleca po niskich cenach hurtowych.

BANDAŻE muślinowe, metalowe, kalikotowe i inne

GAZĘ hygroskopijną gatunki I i II

sterylizowaną impregnowaną

WATĘ extra, prima i szpitalną

WYROBY GUMOWE

LEKI (dozowane)

SUROWICE SZCZEPIONKI

KROWIANKĘ OSPCWA

SOL KĄPIELOWĄ INOWROCŁAWSKĄ i ług pokrystaliczny

ZASTRZYKI WYJAŁOWIONE i preparaty galenowe

SPECYFIKI I ŚRODKI ORGANO-TERAPEUTYCZNE

INSTRUMENTY chirurgiczne, przybory lekarskie

TERMOMETRY, aparaty Bobrowa, Paquellina i t. d.

ŁOŻKA SZPITALNE, stoły operacyjne, szafki i t. d.

Koce szpitalne, płótno, surówkę, bieliznę i sprzęty gospodarcze dla szpitali

FILMY PROPAGANDOWE z dziedziny higieny i zwalczania chorób społecznych

Przy zamówieniach prosimy nadsyłać z góry pokrycie gotówkowe, lub wekslowe na przybliżoną wartość zamówienia.

zas. 13458/8/24

Zrzeszenie Samorządów Powiatowych nabyło pozostałą część nakładu książek treści samorządowej, które się ukazały w **Bibliotece Komunalnej Wendego**. Obecnie tedy jesteśmy w możności dostarczyć czytelnikom „Samorządu” nietylko wydawnictwa własne, które ukazały się w **Bibliotece Samorządu**, lecz wogóle wszystkie dotąd niewyczerpane jeszcze wydawnictwa komunalne.

Nabyte wydawnictwa Biblioteki komunalnej Wendego będziemy odstępować czytelnikom „Samorządu” po cenach niższych.

Obecnie tedy mamy na składzie następujące wydawnictwa komunalne:

Wydawnictwa Biblioteki Komunalnej Wendego

1. *Inż. M. Wł. Nestorowicz*, Dyrektor Depart. w Min. Rob. Publ. „Sprawa drogowa w Polsce”
cena zamiast 5 zł. 3 zł.
2. *Inż. M. Wł. Nestorowicz*. „Zbiór ustaw i rozporządzeń drogowych” cena zamiast 7 zł. 6 zł.
3. *Inż. G. Szymkiewicz* „Ustawy i rozporządzenia z dziedziny budownictwa obowiązujące w Państwie Polskiem” cena zamiast 10 zł. 8 zł.
4. *Prof. Dr. A. Pragier* „Zarys skarbowości komunalnej” cz. I., cena zamiast 8 zł. 6 zł.
5. *Dr. M. Jaroszyński* „Samorząd terytorjalny w Polsce” cena zamiast 5 zł. 3 zł.

Wydawnictwa Biblioteki Samorządu

1. *Dr. Nowakowski*: „Zasady zwalczania chorób zakaźnych”. Książka, polecona przez Generalną Dyрекcyję Służby Zdrowia, jako podręcznik dla personelu pomocniczego służby zdrowia. Cena 3 zł.
2. *Józef Bek*: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowej na polu popierania sadownictwa w latach 1902 — 1917”. Cena 1 zł. 50 gr.
3. **Kalendarz Samorządowy na rok 1926** Cena 7 zł.
4. *Stefan Pachnowski*: „Wskazówki rachunkowo-kasowe dla miast”. Cena 5 zł.
5. *Dr. M. Jaroszyński*: „Gospodarka gmin wiejskich w Polsce na tle stanu finansów gminnych”; „Znaczenie opłat drogowych w dochodach pow. zw. komun.” Cena 5 zł.
6. *Dr. A. Pragier*: „Zarys skarbowości komunalnej” cz. II Cena 7 zł.
dla nabywających część I i II (całość) 10 zł.

W D R U K U:

1. *Stanisław Podwiński*: „Bibliografja polskiej literatury o samorządzie terytorjalnym” (zestawienia wszystkich wydanych w języku polskim książek i ważniejszych artykułów, dotyczących samorządu)

—o0—

Skład główny w administracji tygodnika „SAMORZĄD”,

Warszawa, ul. Leszczyńska 6, tel. Nr. 301-93, Konto P. K. O. Nr. 1520.